

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

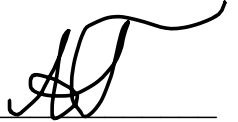
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма	«Економіка міста та урбаністика»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Реалізація засад сталого розвитку при плануванні міського простору»

здобувача Губаревої Анни Павлівни

(підпис)

Науковий керівник: д.е.н., професор кафедри регіоналістики і туризму,
Шевчук Олег Анатолійович

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н, академік НАН України Данилишин Богдан
Михайлович

(підпис)

Київ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма

перший (бакалаврський)
05 «Соціальні та поведінкові науки»
051 «Економіка»
«Економіка міста та урбаністика»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)
20__ р.

(підпис) (ініціали, прізвище)
20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти Губаревій Анні Павлівні

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Реалізація засад сталого розвитку при плануванні міського простору»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "14" січня 2025 р. № 65-ст

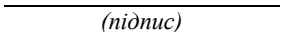
Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи	
Розділ 1	Теоретико-методичні основи сталого розвитку міського простору
Розділ 2	Аналіз сучасного стану та проблем планування міського простору в контексті сталого розвитку на прикладі міста Києва
Розділ 3	Модель впровадження та забезпечення сталого розвитку міського простору Києва
Об'єкт дослідження:	процес планування міського простору в контексті концепції сталого розвитку.
Предмет дослідження:	сукупність методів, механізмів та інструментів впровадження сталого розвитку у містобудівне планування міста Києва.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	розробка стратегії сталого міського розвитку міста Києва.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Дослідити сутність концепції сталого розвитку, розкрити зміст і принципи просторового планування у контексті сталого розвитку, визначити основні підходи та моделі впровадження сталого розвитку в міське середовище.
У розділі 2	Виокремити особливості соціально-економічного розвитку міста Києва, з урахуванням сучасних викликів, проаналізувати існуючу інфраструктуру міста та визначити її проблеми у контексті просторового планування, оцінити екологічний стан Києва, визначити ключові виклики для міста Києва у сфері сталого розвитку.
У розділі 3	Розробити концептуальні пропозиції щодо формування стратегії сталого розвитку міського простору Києва, сформулювати стратегічні цілі сталого розвитку Києва у ключових сферах, здійснити оцінку ефективності запропонованої стратегії.

**Завдання підготував
науковий керівник**

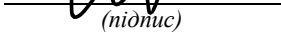

(підпис)

О. А. Шевчук

(ініціали, прізвище)

«24» лютого 2025 р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

А. П. Губарєва

(ініціали, прізвище)

«24» лютого_2025 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 89 сторінок, 18 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел з 42 найменувань, додатки

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИ ПЛАНУВАННІ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ

Актуальність обраної теми зумовлена глобальними викликами, пов'язаними зі стрімкою урбанізацією, екологічними проблемами та необхідністю підвищення якості життя міського населення. У сучасних містах відбувається значне збільшення кількості населення, що призводить до підвищеного навантаження на інфраструктуру, транспортні системи та природні ресурси. Водночас традиційні методи планування міських просторів часто не враховують екологічні, економічні та соціальні аспекти розвитку, що може спричиняти екологічну деградацію, погіршення здоров'я населення та зниження рівня комфорту проживання. Сталий розвиток, як ключовий підхід до просторового планування, дозволяє мінімізувати негативний вплив урбанізації, забезпечити раціональне використання ресурсів та створити гармонійне середовище для майбутніх поколінь.

Урахування принципів сталого розвитку в міському плануванні є критично важливим для формування адаптивних, екологічно чистих і соціально інклюзивних міст. Це передбачає створення зелених зон, розвиток сталої мобільності, впровадження енергоефективних технологій та підвищення рівня громадської участі у процесах прийняття рішень. Світовий досвід показує, що інтеграція екологічних і соціально-економічних стратегій у планування міського простору сприяє підвищенню рівня життя мешканців, економічній стабільності та зменшенню негативного впливу на довкілля. Таким чином, дослідження реалізації засад сталого розвитку у плануванні міських територій є не лише науково обґрунтованим, але й практично значущим для сучасних урбаністичних процесів.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – розробка стратегії сталого міського розвитку міста Києва.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- дослідити сутність концепції сталого розвитку та просторове планування розвитку міст;
- визначити основні аспекти впровадження засад сталого розвитку у міському плануванні;
- проаналізувати методологічні засади оцінювання сталого розвитку міст;
- виокремити особливості та ключові виклики соціально-економічного розвитку міста Києва
- оцінити екологічний стан та інфраструктуру міста, проблеми його просторового розвитку;
- розробити пропозиції щодо концепції сталого міського розвитку міста Києва;
- визначити механізми впровадження та вдосконалення інституційних характеристик управління сталим розвитком міста;
- здійснити оцінку ефективності впровадження сталого розвитку міського простору Києва.

Об'єктом дослідження є процес планування міського простору в контексті концепції сталого розвитку.

Предметом дослідження є сукупність методів, механізмів та інструментів впровадження сталого розвитку у містобудівне планування міста Києва.

Методи дослідження з визначенням отриманих за їх допомогою результатів

У процесі дослідження реалізації засад сталого розвитку при плануванні міського простору застосовано комплекс наукових методів, що забезпечують всебічність аналізу та об'єктивність отриманих висновків. Метод аналізу та синтезу використовується для дослідження теоретичних основ сталого розвитку, систематизації наукових підходів і виявлення ключових факторів, що впливають на планування міського середовища. Статистичний метод застосовується для аналізу показників екологічної, соціальної та економічної ефективності міських

територій, оцінки рівня урбанізації та впливу містобудівних рішень на якість життя населення. Експертний метод використовується для оцінки ефективності існуючих стратегій міського планування з погляду сталого розвитку, а системний підхід дає змогу комплексно розглянути взаємозв'язок між екологічними, економічними та соціальними аспектами розвитку міських територій. Метод картографічного аналізу дав змогу представити результати оцінки просторових процесів у вигляді карт. SWOT-аналіз було використано для визначення сильних та слабких сторін, можливостей і загроз житлово-комунального господарства в столиці. Метод порівнянь та аналогій дозволив проаналізувати міжнародний досвід та адаптувати успішні інституційні моделі до особливостей управління в Києві, що стало основою для обґрунтування створення Офісу управління сталим розвитком при КМДА та реалізації стратегії стійкого міського простору.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для подальших наукових розвідок, спрямованих на вдосконалення підходів до інтеграції принципів сталого розвитку в містобудівне планування. Аналіз існуючих концепцій та методів урбаністичного розвитку дозволяє розширити наукове розуміння механізмів забезпечення екологічної стійкості, соціальної інклюзії та економічної ефективності міських територій.

Практична цінність дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів органами місцевого самоврядування, містобудівними компаніями та урбаністами для розробки стратегій розвитку міського простору. Висновки та рекомендації можуть сприяти підвищенню якості життя міських жителів, зменшенню екологічного навантаження на довкілля, оптимізації використання міських ресурсів та впровадженню сучасних екологічних і технологічних рішень у сфері містобудування.

Апробація результатів

Основні положення та результати кваліфікаційної роботи були апробовані під час участі в студентській науково-практичній конференції, що підтверджує практичну цінність дослідження. На конференції було представлено тези доповіді на тему «Просторове планування з урахуванням Цілей сталого розвитку для досягнення економічного зростання міст України», у яких було розкрито зв'язок між планувальними рішеннями та досягненням сталого економічного розвитку в сучасних умовах.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – 2025.

Рік захисту роботи – 2025.

Ключові слова: сталий розвиток, просторове планування, економічна стабільність, інклюзивність, екологічна стійкість.

ABSTRACT

Qualifying bachelor's work contains 89 pages, 18 tables, 14 figures, a list of references of 42 titles, appendices.

IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES IN URBAN SPACE PLANNING

The relevance of the chosen topic is due to the global challenges associated with rapid urbanization, environmental problems and the need to improve the quality of life of the urban population. Modern cities are experiencing a significant increase in population, which leads to an increased burden on infrastructure, transportation systems, and natural resources. At the same time, traditional methods of urban planning often do not take into account the environmental, economic and social aspects of development, which can lead to environmental degradation, deterioration of public health and a decrease in the level of living comfort. Sustainable development, as a key approach to spatial planning, helps to

minimize the negative impact of urbanization, ensure the rational use of resources and create a harmonious environment for future generations.

Incorporating sustainable development principles into urban planning is critical for creating adaptive, environmentally friendly and socially inclusive cities. This includes the creation of green areas, the development of sustainable mobility, the introduction of energy-efficient technologies, and increased public participation in decision-making processes. Global experience shows that the integration of environmental and socio-economic strategies into urban space planning contributes to improving the living standards of residents, economic stability, and reducing negative environmental impact. Thus, the study of the implementation of the principles of sustainable development in urban planning is not only scientifically sound, but also practically significant for modern urban processes.

The purpose of the bachelor's thesis is to develop a strategy for sustainable urban development in Kyiv.

In accordance with this goal, the following objectives were defined:

- to study the essence of the concept of sustainable development and spatial planning of urban development;
- to identify the main aspects of implementing the principles of sustainable development in urban planning;
- to analyze the methodological basis for assessing sustainable urban development;
- identify the features and key challenges of socio-economic development of the city of Kyiv;
- to assess the ecological state and infrastructure of the city, the problems of its spatial development;
- to analyze the existing strategies for city development and the effectiveness of Kyiv's institutional mechanisms;
- to develop proposals for the concept of sustainable urban development of Kyiv;
- to identify mechanisms for implementing and improving the institutional characteristics of sustainable urban development management;

- to assess the effectiveness of the implementation of sustainable urban development in Kyiv.

The object of the study is the process of urban space planning in the context of the concept of sustainable development.

The subject of the study is a set of methods, mechanisms and tools for implementing sustainable development in urban planning in Kyiv.

Research methods with the definition of the results obtained with their help

In the process of studying the implementation of the principles of sustainable development in urban space planning, a set of scientific methods was used to ensure the comprehensiveness of the analysis and objectivity of the conclusions obtained. The method of analysis and synthesis is used to study the theoretical foundations of sustainable development, systematize scientific approaches and identify key factors that affect urban planning. The statistical method is used to analyze the indicators of environmental, social and economic efficiency of urban areas, assess the level of urbanization and the impact of urban planning decisions on the quality of life of the population. The expert method is used to evaluate the effectiveness of existing urban planning strategies in terms of sustainable development, and the systematic approach allows for a comprehensive consideration of the relationship between environmental, economic and social aspects of urban development. The method of cartographic analysis made it possible to present the results of the assessment of spatial processes in the form of maps. The SWOT analysis was used to identify the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of the housing and communal services in the capital. The method of comparisons and analogies allowed us to analyze international experience and adapt successful institutional models to the specifics of governance in Kyiv, which became the basis for justifying the creation of the Office of Sustainable Development Management at the KCSA and the implementation of the sustainable urban space strategy.

Theoretical, methodological and practical significance of the results

The theoretical significance of the study is that its results can be used for further

research aimed at improving approaches to the integration of sustainable development principles into urban planning. The analysis of existing concepts and methods of urban development allows to expand the scientific understanding of the mechanisms of ensuring environmental sustainability, social inclusion and economic efficiency of urban areas.

The practical value of the study lies in the possibility of applying the results obtained by local governments, urban planning companies and urbanists to develop strategies for the development of urban space. The conclusions and recommendations can contribute to improving the quality of life of urban residents, reducing the environmental burden on the environment, optimizing the use of urban resources, and implementing modern environmental and technological solutions in urban planning.

Approval of results

The main provisions and results of the qualification work were tested during participation in a student scientific and practical conference, which confirms the practical value of the study. The conference presented abstracts on the topic “Spatial planning taking into account the Sustainable Development Goals to achieve economic growth of Ukrainian cities”, which revealed the relationship between planning decisions and the achievement of sustainable economic development in modern conditions.

The year of completion of the bachelor's thesis is 2025.

Year of thesis defense - 2025.

Keywords: sustainable development, spatial planning, economic stability, inclusiveness, environmental sustainability.

Відгук
про кваліфікаційну бакалаврську
роботу
здобувача факультету маркетингу
освітньо-професійної програми «Економіка міста та урбаністика»
Губарєвої Анни Павлівни
на тему « **РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИ
ПЛАНУВАННІ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ** »

1. Актуальність теми: зумовлена необхідністю пошуку ефективних рішень для подолання викликів стрімкої урбанізації, екологічної деградації та зростаючого навантаження на міську інфраструктуру. У контексті повномасштабної війни сталий розвиток міст набуває особливого значення. Для Києва — столиці України, що водночас є її головним економічним, адміністративним та соціальним центром — це питання є особливо актуальним. Сталий розвиток як концепція дозволяє забезпечити збалансоване просторове планування, що враховує економічні, екологічні та соціальні аспекти, формуючи стійке та адаптивне середовище для мешканців міста.

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: робота має чітку структуру, змістовний теоретичний огляд концепції сталого розвитку та просторового планування; здійснено розгорнутий аналіз соціально-економічного, екологічного та інфраструктурного стану Києва; застосування у роботі сучасних методів дослідження, зокрема просторової візуалізації та SWOT-аналізу.

3. Наявність самостійних розробок автора: автором проведено аналіз соціально-економічного потенціалу м. Києва; застосовано картографічну візуалізацію сучасного стану інфраструктури міста; проаналізовано закордонний досвід впровадження сталого розвитку; у третьому розділі розроблено стратегію сталого міського розвитку столиці із стратегічними цілями та заходами; представлено авторські схеми, графіки та пропозиції з просторового планування.

4. Цінність теоретичних висновків і практичних рекомендацій: теоретична цінність полягає у поглибленні розуміння концепції сталого розвитку в контексті міського планування. Автор узагальнив основні аспекти сталого розвитку у містобудуванні та систематизував характеристики методик оцінювання сталого розвитку міст. Теоретичні положення логічно інтегруються в практичну частину дослідження, підтверджуючи глибоке розуміння автором суті сталого розвитку міського простору. Практичні рекомендації можуть бути використані органами місцевого самоврядування для вдосконалення стратегічного управління розвитком міста Києва. Вони логічно випливають із проведеного аналізу та спираються на наукові підходи, що свідчить про високу якість роботи.

5. Наявність недоліків: окремі пропозиції, зроблені за результатами дослідження потребують більш належного обґрунтування та розрахунку ефективності їх впровадження.

6. **Загальна оцінка** кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:

<u>Критерії оцінювання</u>	<u>Шкала, балів</u>	<u>Оцінка, балів</u>
<u>1. Логіко-структурний рівень</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	<u>10</u>
<u>2. Науково-теоретичний рівень (розділ 1)</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	<u>8</u>
<u>3. Аналітико-методичний рівень (розділ 2)</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	<u>10</u>
<u>4. Конструктивний рівень (розділ 3)</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	<u>8</u>
<u>5. Рівень наукової етики</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	<u>10</u>
<u>6. Організаційний рівень</u>	<u>0 – 6 – 8 – 10</u>	<u>10</u>
<u>Загальна оцінка</u>	<u>0 – 60</u>	<u>56</u>

Кваліфікаційна бакалаврська робота повністю відповідає встановленим вимогам.

Допускається до захисту перед екзаменаційною комісією

Науковий керівник

д.е.н., професор ,
професор кафедри регіоналістики і туризму

Шевчук О.А.

“ 25” травня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ.....	8
1.1 Концепція сталого розвитку та просторове планування розвитку міст.....	8
1.2 Аспекти впровадження засад сталого розвитку у міському плануванні.....	14
1.3 Методологічні засади оцінювання сталого розвитку міст.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ ПЛАНУВАННЯ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ МІСТА КИЄВА.....	28
2.1. Особливості та ключові виклики соціально-економічного розвитку міста Києва.....	28
2.2. Аналіз інфраструктури міста Києва.....	41
2.3. Оцінка екологічного стану міста Києва.....	50
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ КИЄВА.....	60
3.1. Розробка та пропозиції щодо формування стратегії сталого міського розвитку міста Києва.....	60
3.2. Механізми впровадження та вдосконалення інституційних характеристик управління сталим розвитком міста.....	67
3.3 Оцінка ефективності впровадження сталого розвитку міського простору Києва.....	74
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84

Перелік умовних скорочень

ВПО – внутрішньо переміщена особа;

ВРП – валовий регіональний продукт;

ЖКГ – житлово-комунальне господарство;

ЦСР – Цілі сталого розвитку.

ВСТУП

Актуальність обраної теми зумовлена глобальними викликами, пов'язаними зі стрімкою урбанізацією, екологічними проблемами та необхідністю підвищення якості життя міського населення. У сучасних містах відбувається значне збільшення кількості населення, що призводить до підвищеного навантаження на інфраструктуру, транспортні системи та природні ресурси. Водночас традиційні методи планування міських просторів часто не враховують екологічні, економічні та соціальні аспекти розвитку, що може спричиняти екологічну деградацію, погіршення здоров'я населення та зниження рівня комфорту проживання. Сталий розвиток, як ключовий підхід до просторового планування, дозволяє мінімізувати негативний вплив урбанізації, забезпечити раціональне використання ресурсів та створити гармонійне середовище для майбутніх поколінь.

Урахування принципів сталого розвитку в міському плануванні є критично важливим для формування адаптивних, екологічно чистих і соціально інклюзивних міст. Це передбачає створення зелених зон, розвиток сталої мобільності, впровадження енергоефективних технологій та підвищення рівня громадської участі у процесах прийняття рішень. Світовий досвід показує, що інтеграція екологічних і соціально-економічних стратегій у планування міського простору сприяє підвищенню рівня життя мешканців, економічній стабільності та зменшенню негативного впливу на довкілля. Таким чином, дослідження реалізації засад сталого розвитку у плануванні міських територій є не лише науково обґрунтованим, але й практично значущим для сучасних урбаністичних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми урбанізації, розвитку міст і міських агломерацій, а також застосування механізмів стратегічного планування та сталого розвитку досліджували такі науковці, як О. М. Ковальчук, В. П. Семенов, Т. О. Литвиненко, Ю. С. Гриценко, М. В. Андріїв, Л. П. Романов та

інші. Проте, незважаючи на значний науковий доробок цих авторів, в науковій літературі недостатньо розкрито питання, яким саме чином реалізація засад сталого розвитку може впливати на плануванні розвитку міст в цілому.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розробка стратегії сталого міського розвитку міста Києва. У рамках окресленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити сутність концепції сталого розвитку та просторове планування розвитку міст;
- визначити основні аспекти впровадження засад сталого розвитку у міському плануванні;
- проаналізувати методологічні засади оцінювання сталого розвитку міст;
- виокремити особливості та ключові виклики соціально-економічного розвитку міста Києва
- оцінити екологічний стан та інфраструктуру міста, проблеми його просторового розвитку;
- проаналізувати існуючі стратегії розвитку міста та ефективності інституційних механізмів Києва;
- розробити пропозиції щодо концепції сталого міського розвитку міста Києва;
- визначити механізми впровадження та вдосконалення інституційних характеристик управління сталим розвитком міста;
- здійснити оцінку ефективності впровадження сталого розвитку міського простору Києва.

Об'єкт дослідження – процес планування міського простору в контексті концепції сталого розвитку.

Предмет дослідження – це сукупність методів, механізмів та інструментів впровадження сталого розвитку у містобудівне планування міста Києва.

Методи дослідження. У процесі дослідження реалізації засад сталого розвитку при плануванні міського простору застосовано комплекс наукових

методів, що забезпечують всебічність аналізу та об'єктивність отриманих висновків. Метод аналізу та синтезу використовується для дослідження теоретичних основ сталого розвитку, систематизації наукових підходів і виявлення ключових факторів, що впливають на планування міського середовища. Статистичний метод застосовується для аналізу показників екологічної, соціальної та економічної ефективності міських територій, оцінки рівня урбанізації та впливу містобудівних рішень на якість життя населення. Експертний метод використовується для оцінки ефективності існуючих стратегій міського планування з погляду сталого розвитку, а системний підхід дає змогу комплексно розглянути взаємозв'язок між екологічними, економічними та соціальними аспектами розвитку міських територій. Метод картографічного аналізу дав змогу представити результати оцінки просторових процесів у вигляді карт. SWOT-аналіз було використано для визначення сильних та слабких сторін, можливостей і загроз житлово-комунального господарства в столиці. Метод порівнянь та аналогій дозволив проаналізувати міжнародний досвід та адаптувати успішні інституційні моделі до особливостей управління в Києві, що стало основою для обґрунтування створення Офісу управління сталим розвитком при КМДА та реалізації стратегії стійкого міського простору.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для подальших наукових розвідок, спрямованих на вдосконалення підходів до інтеграції принципів сталого розвитку в містобудівне планування. Аналіз існуючих концепцій та методів урбаністичного розвитку дозволяє розширити наукове розуміння механізмів забезпечення екологічної стійкості, соціальної інклюзії та економічної ефективності міських територій.

Практична цінність дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів органами місцевого самоврядування, містобудівними компаніями та урбаністами для розробки стратегій розвитку міського простору. Висновки та рекомендації можуть сприяти підвищенню якості життя міських жителів, зменшенню екологічного навантаження на довкілля, оптимізації

використання міських ресурсів та впровадженню сучасних екологічних і технологічних рішень у сфері містобудування.

Інформаційна база дослідження відображає узагальнений список праці провідних вітчизняних та зарубіжних спеціалістів, наукові публікації в наукових фахових виданнях та засобах масової інформації.

Апробація результатів.

Основні положення та результати кваліфікаційної роботи були апробовані під час участі в студентській науково-практичній конференції, що підтверджує практичну цінність дослідження. На конференції було представлено тези доповіді на тему «Просторове планування з урахуванням Цілей сталого розвитку для досягнення економічного зростання міст України», у яких було розкрито зв'язок між планувальними рішеннями та досягненням сталого економічного розвитку в сучасних умовах.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ

1.1 Концепція сталого розвитку та просторове планування розвитку міст

Сучасний розвиток міст відбувається в умовах зростаючого навантаження на природні ресурси, погіршення екологічної ситуації та необхідності забезпечення високої якості життя населення. У зв'язку з цим концепція сталого розвитку стає ключовим орієнтиром для просторового планування міських територій. Вона передбачає баланс між економічним зростанням, соціальним добробутом і збереженням довкілля, що забезпечує довгострокову життєздатність міського середовища. Інтеграція принципів сталого розвитку у містобудівне планування дозволяє створювати комфортні, екологічно безпечні та функціонально ефективні міста, які здатні адаптуватися до змінних умов.

Розвиток просторового планування у світі відзначається активним впровадженням інноваційних підходів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку територій різних рівнів. Зокрема, у 1994 році в Ольборзькій Хартії міст Європи було ухвалено рішення щодо необхідності гармонійного просторового розвитку міст і регіонів, що базується на інтеграції трьох ключових складових: економічної стабільності, соціального благополуччя та екологічної цілісності.

Однією з головних тенденцій сучасного етапу в європейських країнах є поступовий перехід від традиційного «територіального» підходу до комплексного «просторового» планування, яке охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства та враховує екологічні, соціальні й економічні аспекти розвитку міського середовища [1].

Вирішення містобудівних завдань ґрунтується на раціональній організації простору та гармонійному розміщенні житлових кварталів, промислових зон, рекреаційних територій і громадських центрів. У широкому розумінні містобудівне планування охоплює комплекс важливих аспектів.

По-перше, економічні завдання, які включають оптимальний вибір територій, їх поступове та економічно обґрунтоване освоєння для різних типів будівництва, ефективне використання природних ресурсів, а також розробку раціональних схем розселення населення.

По-друге, інженерно-технічні аспекти, що передбачають підготовку території, організацію дорожньо-транспортної мережі, облаштування вулиць і площ, створення систем інженерного забезпечення, таких як водопостачання, каналізація, енергозабезпечення, теплопостачання та зв'язок.

По-третє, санітарно-гігієнічні фактори, спрямовані на формування комфортного та здорового середовища для мешканців. Це включає покращення мікроклімату, належний рівень озеленення, дотримання норм інсоляції та забезпечення чистого повітря.

І, нарешті, архітектурно-просторові рішення, що передбачають формування гармонійної забудови, створення завершених архітектурних композицій на рівні міста, кварталів, площ і внутрішніх просторів, а також інтеграцію архітектурних об'єктів у природний ландшафт [2, с. 15].

Просторове планування, як один із основних інструментів урбаністичного розвитку, спрямоване на раціональне використання територій, оптимізацію розміщення інфраструктурних об'єктів та забезпечення гармонійного співіснування природного й урбанізованого середовища. Врахування екологічних, соціальних та економічних чинників у процесі планування дозволяє мінімізувати негативні наслідки урбанізації, сприяти енергоефективності, розширенню зелених зон і підвищенню мобільності населення. Таким чином, концепція сталого розвитку стає основою стратегічного підходу до містобудування, спрямованого на створення інноваційних та комфортних міських просторів для нинішніх і майбутніх поколінь.

Концепція сталого розвитку в міському плануванні ґрунтується на визнанні того, що міста є складними системами з взаємозалежними соціальними, економічними та екологічними компонентами. Тому для досягнення довгострокової стійкості необхідний комплексний підхід до містобудування. Враховуючи взаємозв'язки між використанням земель, транспортною інфраструктурою, житловим будівництвом, комунальними послугами та природними ресурсами, міста можуть розробляти інтегровані стратегії для сприяння стійкому розвитку та підвищення їхньої адаптивності.

У 2015 році на Саміті ООН зі сталого розвитку було одноголосно ухвалено документ «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року», який спрямований на комплексне вирішення глобальних економічних, соціальних та екологічних проблем. Цей документ має на меті ліквідацію бідності та створення гідних умов життя для всього населення світу, одночасно зберігаючи екологічну цілісність біосфери та розширюючи переваги сталого розвитку. Порядок денний включає 17 Цілей сталого розвитку (SDGs), що охоплюють такі сфери, як економічне зростання, освіта, охорона здоров'я, соціальний добробут, можливості працевлаштування, зміни клімату та довгострокова екологічна стабільність. Запропоновані ООН цілі сталого розвитку чітко підкреслюють необхідність забезпечення сталого розвитку міст [3].

Одним із ключових аспектів сталого розвитку міст є впровадження зеленої інфраструктури. Зелені зони, такі як парки, водно-болотні угіддя та міські ліси, не лише сприяють покращенню якості повітря та води, а й позитивно впливають на здоров'я та добробут мешканців міст. Стійкі транспортні системи, зокрема громадський транспорт, велосипедна інфраструктура та зручний для пішоходів міський простір, допомагають зменшити залежність від автомобілів, знизити викиди парникових газів і покращити мобільність у містах. Ще одним важливим компонентом сталого розвитку є енергоефективне проектування будівель. Крім того, забезпечення доступного житла, покращення доступу до громадських послуг та сприяння залученню громадськості є важливими кроками для створення інклюзивного та справедливого міського середовища.

Попри численні переваги сталого міського розвитку, міста стикаються з рядом викликів під час впровадження відповідних стратегій. Серед них – необхідність балансу між економічним зростанням та охороною навколишнього середовища, інтеграція принципів сталого розвитку у вже існуючі міські плани та політики, а також подолання опору змінам з боку різних зацікавлених сторін [4]. Водночас існують численні можливості для міст активно впроваджувати принципи сталого розвитку, використовуючи інноваційні технології, залучаючи місцеві громади та співпрацюючи з іншими містами для обміну кращими практиками. У цій роботі буде детальніше розглянуто концепцію сталого розвитку в міському плануванні, підкреслюючи важливість комплексного підходу, що охоплює екологічні, соціальні та економічні аспекти.

Попри еволюцію концепції урбанізації, залишається актуальним її розгляд у широкому сенсі як багатовимірного соціально-економічного процесу. Деякі дослідники пропонують розрізняти кілька основних аспектів урбанізації, зокрема економічний, демографічний, просторовий і соціальний. Окрім цього, вони виокремлюють культурний аспект (зростання споживання культурних благ, масової культури та інформації), технічний (розвиток транспорту, зв'язку та технічних засобів, що полегшують життя й умови праці), а також соціально-психологічний (зміни в поведінці, способі життя та соціальній взаємодії людей). У сучасному світі міста формуються як складні мережі інтенсивної соціальної взаємодії, що робить урбаністичну теорію міждисциплінарною галуззю знань.

Європейська хартія міст II (Маніфест нової урбаністики) містить низку ключових положень. По-перше, нинішній розподіл міських територій викликає занепокоєння, оскільки фрагментована структура міста з розділенням торгових, житлових, рекреаційних і промислових зон негативно впливає на екологічний баланс. По-друге, важливо розробляти міста, спираючись на компактні та щільні урбаністичні форми, що мінімізують використання ресурсів і забезпечують мешканцям зручний доступ до міської інфраструктури. По-третє, розвиток громадського транспорту має стати пріоритетом, водночас необхідно оптимізувати

використання дорожньої мережі, щоб зменшити домінування автомобілів і моторизованого транспорту.

По-четверте, сталий розвиток міського середовища, що передбачає компактність забудови, контрольовану мобільність та охорону довкілля, не є лише засобом покращення якості життя, а й визначальним чинником раціонального розвитку територій. По-п'яте, міська політика повинна поєднувати економічне зростання з екологічною стійкістю, не забуваючи про забезпечення соціальної рівності. По-шосте, ключовою метою розвитку міст є досягнення соціальної та територіальної згуртованості. І, нарешті, міста повинні зберігати свою культурну та архітектурну самобутність, уникаючи нав'язування єдиної глобальної моделі. Таким чином, Маніфест нової урбаністики узагальнює сучасні підходи до урбаністичного розвитку, орієнтуючи міста на перехід до сталого розвитку та гармонійної інтеграції у сучасне суспільство [5].

Основні аспекти сталого розвитку у містобудуванні включають наступні аспекти (Рис. 1.1.):

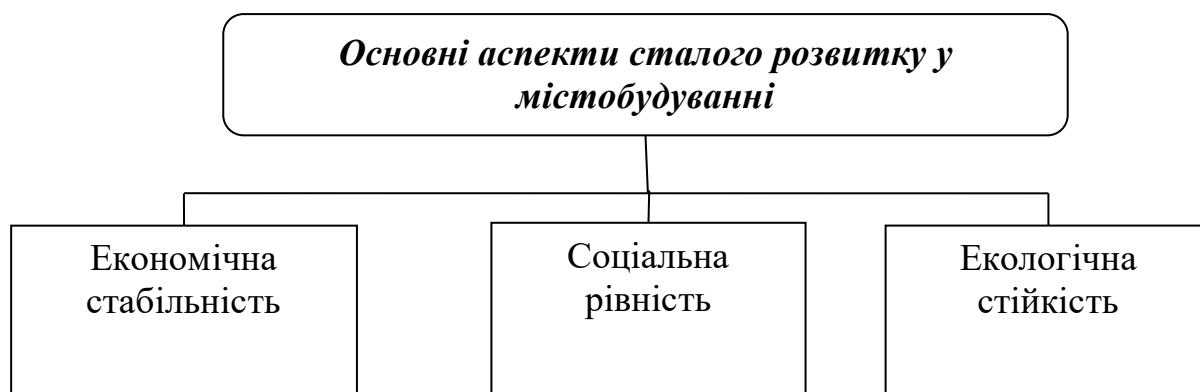

Рисунок 1.1 – Основні аспекти сталого розвитку у містобудуванні

Джерело: створено автором на основі [6]

Сталий розвиток у містобудуванні базується на трьох ключових аспектах: економічній стабільності, соціальній рівності та екологічній стійкості. Вони є фундаментальними складовими збалансованого міського планування, яке спрямоване на забезпечення довготривалої життєздатності міст та підвищення якості життя їхніх мешканців.

1. Економічна стабільність, яка включає ефективне використання територій, підтримка місцевого бізнесу, залучення інвестицій та розробка стратегій для економічного зростання міста. Також, сюди слід віднести:

- Раціональне використання ресурсів та територій для підтримки економічного зростання.
- Залучення інвестицій у міську інфраструктуру, житлове будівництво та транспортну систему.
- Створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу, що сприяє економічній активності та зайнятості населення.
- Оптимізація витрат на комунальні послуги та впровадження енергоефективних технологій для зниження експлуатаційних витрат міст.

2. Соціальна рівність, що включає доступність житла, освітніх, медичних і соціальних послуг, розвиток громадського простору та забезпечення комфортних умов для всіх мешканців міста.

- Забезпечення рівного доступу до базових послуг: освіти, охорони здоров'я, житла, транспортної інфраструктури.
- Зниження соціальної нерівності через розвиток доступного житла та створення робочих місць.
- Підвищення рівня громадської участі у процесах міського планування та ухвалення рішень.
- Формування безпечного та інклюзивного середовища, що відповідає потребам усіх категорій населення.

3. Екологічна стійкість, яка має на меті врахування наступних аспектів:

- Впровадження заходів із зниження рівня забруднення повітря, води та ґрунтів.
- Розширення площі зелених насаджень, парків та екологічних коридорів у міській структурі.
- Використання екологічно чистих та відновлюваних джерел енергії у міській інфраструктурі.

- Зменшення викидів парникових газів через розвиток громадського транспорту, велосипедної інфраструктури та пішохідних зон [7,8].

Концепція сталого розвитку та просторового планування є ключовими складовими сучасного містобудування, спрямованими на забезпечення збалансованого розвитку міських територій. Вона ґрунтується на інтеграції економічних, соціальних та екологічних аспектів, що дозволяє створювати міські простори, які відповідають вимогам як сьогодення, так і майбутніх поколінь. Сталий розвиток передбачає ефективне використання природних ресурсів, мінімізацію екологічних ризиків, підвищення якості життя населення та впровадження інноваційних технологій у містобудівні процеси.

Аналіз сучасних підходів до просторового планування свідчить про необхідність переходу від традиційних методів урбанізації до комплексних стратегій, які враховують глобальні виклики урбанізації та зміну клімату. Врахування принципів сталого розвитку у процесі містобудівного планування сприяє підвищенню ефективності використання територій, розвитку громадського транспорту, впровадженню енергоефективних технологій та забезпеченню екологічної стійкості міських агломерацій. Таким чином, реалізація цієї концепції є важливим фактором формування гармонійного та адаптивного міського середовища.

1.2 Аспекти впровадження засад сталого розвитку у міському плануванні

У сучасних умовах урбанізації та зростаючого антропогенного навантаження на навколишнє середовище концепція сталого розвитку відіграє ключову роль у містобудуванні. Впровадження засад сталого розвитку у міське планування спрямоване на створення екологічно безпечного, економічно ефективного та соціально комфортного міського середовища. Це вимагає

комплексного підходу, що враховує інтеграцію природних ресурсів, міської інфраструктури та суспільних потреб, забезпечуючи гармонійний розвиток населених пунктів.

Застосування принципів сталого розвитку у містобудівній діяльності включає оптимізацію просторової організації міста, розвиток екологічно безпечного транспорту, підвищення енергоефективності будівель та розширення зелених зон. Важливу роль у цьому процесі відіграє впровадження інноваційних технологій та залучення громадськості до прийняття рішень. Сталі підходи до планування міських територій сприяють покращенню якості життя мешканців, збереженню природних ресурсів та зміцненню економічної стабільності міст у довгостроковій перспективі.

Сталий міський розвиток є явищем із широкими та складними аспектами, що впливає на зростання та формування міст, враховуючи економічні, соціальні, екологічні та природоохоронні фактори. Важливим аспектом сьогодення є усвідомлення сильних і слабких сторін соціально-економічних та екологічних складових розвитку, що може стати ключовим фактором у вирішенні наявних проблем і недоліків. Це, своєю чергою, сприяє досягненню економічного добробуту, соціального благополуччя, сталого розвитку та, зрештою, соціальної справедливості.

У цьому контексті міське планування загалом і планування сталого розвитку міст зокрема спрямоване на впорядкування міського простору, забезпечення доступу до міської інфраструктури та послуг, а також рівномірний розподіл різних функціональних зон міста. Іншими словами, воно має на меті створення найкращих умов для життя та гармонійних взаємозв'язків між різними елементами міського середовища. Зменшення рівня бідності та нерівності, дотримання принципів соціальної справедливості та географічної рівності є одними з основних цілей сталого міського розвитку. Це багатогранний процес, що передбачає охорону довкілля, забезпечення соціальної рівності та економічного розвитку через оптимальне використання ресурсів [9].

Майбутнє міського планування стало предметом жвавих дискусій упродовж останніх років. Протягом тривалого часу містобудівне планування вважалося неефективним інструментом, нездатним ефективно вирішувати питання розвитку. Однак останнім часом до нього знову з'явився підвищений інтерес. Відходячи від початкової моделі командного управління містами, містобудівне планування починає переосмислювати себе в нових умовах урбанізації. У багатьох містах світу:

- урбанізація стала синонімом формування нетрів;
- глобальна екологічна криза у вигляді змін клімату ставить під сумнів модель розвитку, яку містобудівне планування просуvalo в усьому світі;
- світова фінансова криза піднімає питання про доцільність ринкових механізмів для стимулювання розвитку та забезпечення суспільних інтересів.

Містобудівне планування повинно враховувати ці зміни та розробляти нові підходи для подолання викликів, з якими стикаються сучасні міста [10].

Рисунок 1.2 – Основні засади сталого розвитку у міському плануванні

Джерело: створено автором на основі [10]

Впровадження засад сталого розвитку у міському плануванні базується на кількох ключових аспектах, які визначають ефективність та довготривалу життєздатність міських територій.

Стратегічне просторове планування передбачає відхід від традиційного зонування та перехід до комплексного бачення розвитку міського простору. Для цього важливо забезпечити узгодженість між різними секторами розвитку міста, що вимагає активної взаємодії між місцевими органами влади, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами. Формування міської структури повинно відбуватися на основі широкого консенсусу, що сприятиме більш узгодженій та ефективній реалізації просторових стратегій.

Зміна інституційних та нормативних рамок є необхідною умовою для успішного впровадження принципів сталого розвитку. Адаптація законодавчої бази дозволяє більш ефективно управляти землею, ресурсами та регулювати процеси забудови. Крім того, децентралізація управління сприяє активнішому залученню місцевих громад до прийняття рішень, що робить містобудівні процеси більш гнучкими та відповідними до потреб населення.

Громадська участь у міському плануванні є важливим компонентом сталого розвитку, оскільки залучення мешканців до ухвалення рішень сприяє більшій прозорості та соціальній відповідальності міської влади. Використання геоінформаційних систем (GIS) дозволяє підвищити ефективність та доступність планувальних рішень, тоді як інклюзивний підхід забезпечує врахування інтересів усіх соціальних груп та підвищення якості міського середовища.

Робота з неформальною забудовою та модернізація нетрів передбачає розгляд самовільно збудованих районів як потенційного ресурсу, а не проблеми. Інвестування в їхню модернізацію, розширення доступу до базової інфраструктури та створення правових механізмів власності сприяє покращенню умов життя мешканців. Інтеграція таких районів у міську структуру допомагає зменшити соціальну нерівність та підвищити рівень безпеки в містах.

Урахування кліматичних змін та екологічних викликів є одним із пріоритетів сталого міського розвитку. Планування повинно включати заходи з

адаптації до змін клімату, скорочення викидів парникових газів та підвищення енергоефективності міських будівель. Крім того, важливою складовою є розширення зелених зон, які не лише покращують екологічну ситуацію, а й створюють комфортні простори для відпочинку мешканців.

Підвищення рівня безпеки у містах досягається шляхом створення продуманих міських просторів, що включають освітлені вулиці, громадські місця та зони відпочинку. Містобудівний дизайн може сприяти зниженню рівня злочинності, формуючи безпечне та доступне середовище. Підвищення соціальної згуртованості також відіграє важливу роль у зміцненні довіри між мешканцями та покращенні якості міського життя.

Розвиток місцевої економіки та інфраструктури має відбуватися з урахуванням принципів економічної ефективності та екологічної стійкості. Створення сприятливих умов для малого та середнього бізнесу сприяє зростанню зайнятості та економічному процвітання міст. Інтеграція громадського транспорту, велосипедної інфраструктури та пішохідних зон дозволяє зменшити навантаження на навколишнє середовище, покращуючи якість життя мешканців та забезпечуючи стаке зростання міських територій [9].

Просторове планування є ключовим інструментом забезпечення сталого розвитку міст. Воно передбачає наступні аспекти:

Рисунок 1.2 – Основні аспекти сталого розвитку в містобудуванні

Джерело: створено автором на основі [11]

- Раціональне використання територій – передбачає ефективне планування міських просторів, збалансований розподіл земель між житловими, комерційними, промисловими та рекреаційними зонами. Це сприяє зменшенню хаотичної забудови та збереженню природних ресурсів.

- Розвиток сталої мобільності – включає створення громадського транспорту, велосипедної інфраструктури та пішохідних зон для зниження залежності від приватного автотранспорту, що сприяє зменшенню рівня викидів CO₂ та покращенню якості повітря у містах.

- Енергоефективність та зелена інфраструктура – орієнтована на використання відновлюваних джерел енергії, енергоефективних технологій у будівництві та розвиток екологічних зон (парків, зелених дахів, екосистемних коридорів), що допомагає зменшити тепловий ефект міст та покращити мікроклімат.

- Інноваційні технології у містобудуванні – охоплюють використання розумних містобудівних рішень, цифрових технологій для управління транспортом, енергетикою та міською інфраструктурою, що забезпечує комфортне та безпечне середовище для мешканців [12].

В українському законодавстві також є норми, які регулюють процес міського планування та його сталого розвитку. Відтак, згідно із Законом України «Про основи містобудування», зокрема статтею 19, під час планування та забудови територій усі суб'єкти містобудівної діяльності зобов'язані дотримуватися основних принципів сталого розвитку населених пунктів та екологічної безпеки територій. Водночас основні завдання сталого розвитку населених пунктів викладені в відповідній Концепції, яка визначає ключові напрями для забезпечення збалансованого розвитку міст і сіл України [13].

До першочергових завдань належить досягнення економічної та екологічної рівноваги між розвитком міських і сільських поселень. Створення економічного потенціалу населених пунктів повинно базуватися на формуванні повноцінного життєвого середовища для нинішнього та майбутніх поколінь. Це передбачає раціональне використання природних, трудових, виробничих, науково-технічних і

інтелектуальних ресурсів; модернізацію та реструктуризацію підприємств; розвиток соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної та екологічної інфраструктури. Також особливу увагу слід приділити покращенню умов проживання, відпочинку та оздоровлення населення, а також збереженню та примноженню біорізноманіття й культурної спадщини [14].

Також, Закон України «Про основи містобудування» зобов'язує дотримуватись встановлених природоохоронним законодавством вимог, що передбачають охорону навколишнього середовища, раціональне використання природних ресурсів, санітарно-гігієнічні норми захисту здоров'я населення та заходи щодо утилізації, переробки чи нейтралізації шкідливих речовин і відходів.

На основі аналізу Концепції сталого розвитку населених пунктів та Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» можна виокремити ключові завдання адміністративно-правового механізму планування містобудівної діяльності. Першочерговим є раціональне використання природних ресурсів, зокрема земельних, мінеральних і рекреаційних, що включає впровадження інноваційних методів будівництва, таких як «розумне» та «зелене» житло. Важливим аспектом є поліпшення соціальних умов населення через використання новітніх стандартів забудови, включаючи інклюзивні рішення.

Забезпечення доступного житла передбачає ефективне планування механізмів фінансування житлового будівництва, таких як кредитування та іпотечні програми. Для забезпечення ефективного функціонування житлово-комунального господарства необхідно планувати нові сталові будівлі або проводити реконструкцію та модернізацію існуючого житлового фонду.

Розвиток транспортної інфраструктури має враховувати потреби всіх учасників дорожнього руху, що передбачає створення пішохідних зон, велодоріжок, паркувальних майданчиків, а також винесення за межі населених пунктів об'єктів загального користування, таких як автошляхи, залізничні колії та аеропорти. Удосконалення інженерної інфраструктури потребує впровадження енергозберігаючих технологій, використання відновлюваних джерел енергії та замкнутих циклів водопостачання.

Формування повноцінного життєвого середовища включає заходи соціально-економічного, архітектурного, технічного та екологічного характеру, що сприяють поліпшенню санітарно-гігієнічних умов у містах. Крім того, важливим завданням є захист населення від природних катастроф та техногенних аварій, а також ліквідація їх наслідків. Зважаючи на військові загрози, особливу увагу слід приділити облаштуванню укриттів різного формату, які забезпечать безпеку громадян у разі надзвичайних ситуацій.

Отже, аспекти впровадження засад сталого розвитку у міському плануванні охоплюють широкий спектр заходів, спрямованих на гармонізацію економічних, соціальних та екологічних інтересів міських територій. Стратегічне просторове планування передбачає інтеграцію секторних ініціатив у єдину міську систему, що сприяє узгодженості між місцевою владою, громадами та бізнесом. Важливу роль відіграє оновлення інституційної та нормативної бази, що дозволяє підвищити ефективність управління земельними ресурсами, сприяти децентралізації та залученню громадськості до процесу прийняття рішень. Окрему увагу слід приділити модернізації інфраструктури міст, включаючи розвиток громадського транспорту, створення велосипедних та пішохідних зон, зменшення впливу автомобільного транспорту на екологію. Інтеграція екологічних стратегій, зокрема розширення зелених зон та підвищення енергоефективності міських будівель, сприяє зменшенню негативного впливу урбанізації на довкілля. Разом із цим, адаптація міст до кліматичних змін та боротьба з соціальною нерівністю через забезпечення доступного житла та громадських послуг є ключовими напрямками сталого розвитку. Таким чином, комплексний підхід до міського планування дозволяє створювати міста, які не лише відповідають сучасним викликам, але й забезпечують комфортні умови життя для майбутніх поколінь.

1.3 Методологічні засади оцінювання сталого розвитку міст

Оцінювання сталого розвитку міст є важливим інструментом для аналізу ефективності впровадження принципів сталого розвитку у міське планування. У сучасних умовах урбанізації, екологічних викликів та соціально-економічних змін необхідно розробляти методологічні підходи, які дозволять комплексно оцінювати стійкість міських територій. Для цього використовуються різні індекси та методики, що враховують економічні, соціальні та екологічні аспекти функціонування міських систем. Методологічні засади оцінювання сталого розвитку міст базуються на інтегрованому підході, який забезпечує об'єктивність аналізу та дозволяє формувати ефективні стратегії міського розвитку.

Застосування інструментів оцінювання сталого розвитку міст дає можливість не лише ідентифікувати проблемні зони, але й визначати пріоритети для покращення міської політики. До ключових методологічних підходів належать використання комплексних індексів, таких як Індекс якості життя (Quality of Life Index), Глобальний індекс міст (Global City Index), а також екологічні та соціально-економічні показники. Аналіз цих індексів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на забезпечення сталого розвитку урбанізованих територій та підвищення рівня життя їхніх мешканців.

Існує декілька підходів до розрахунку показників сталого розвитку, які можна поділити на два основних методи. Перший передбачає формування єдиного агрегованого індикатора, що забезпечує простоту ухвалення рішень, оскільки дозволяє аналізувати лише один узагальнений показник. Однак цей підхід має певні недоліки, зокрема методологічні труднощі, пов'язані з відсутністю уніфікованих міжнародних правил розрахунку, а також статистичні проблеми, спричинені браком надійної та повної статистичної бази.

Другий підхід ґрунтується на побудові системи індикаторів, де кожен показник відображає окрему складову сталого розвитку: економічну, соціальну чи екологічну. Цей підхід є більш поширеним і дозволяє проводити детальніший

аналіз міських процесів. Для ефективного управління містами, що виступають одночасно і складними господарськими системами, і урбоекосистемами, необхідно використовувати комплексні показники, які відображають стан розвитку населеного пункту за всіма трьома вимірами. Співвідношення між цими показниками дозволяє ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення щодо першочергових заходів організаційного або фінансового характеру для коригування розвитку регіонів.

Однією з ключових проблем впровадження концепції сталого розвитку є формування ефективної системи кількісного та якісного оцінювання цього процесу. Така система повинна відповідати вимогам інформаційної повноти та адекватного представлення взаємозв'язку між економічними, соціальними та екологічними складовими розвитку. Над цими питаннями активно працюють як міжнародні організації, так і наукова спільнота, розробляючи нові методології оцінювання сталого розвитку міст [15].

Для оцінювання ефективності реалізації різних програм та проєктів у сфері сталого розвитку міст, спрямованих на досягнення соціальних, екологічних та економічних результатів, застосовуються різні методики та підходи. Вони використовуються як на локальному, так і на глобальному рівні, дозволяючи отримати комплексне уявлення про динаміку міського розвитку. Серед основних методів оцінювання можна виділити такі: визначення рівня урбанізації, рейтинг комфортності міст («місто для життя»), індекс життєзабезпечення міста (City Livability Index), екологічний індекс міста (Urban Environmental Index), індекс сталого розвитку міста (Urban Sustainability Index), індекс споживчої якості (Quality of Life Index), глобальний індекс міст (Global City Index), методика оцінки соціально-економічного впливу та система оцінки LEED для міст (Leadership in Energy and Environmental Design for Cities). З метою детальнішого аналізу та порівняння ключових характеристик цих методик, їхні особливості представлені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Характеристика методик оцінювання сталого розвитку міст

	Назва методики або індексу	Характеристика методу оцінювання
Локальні	Рівень урбанізації	Відображає кількість міського та неміського населення.
	Рейтинг комфортності українських міст або "місто для життя"	Враховує традиційні економічні, освітні та екологічні показники, а також суб'єктивне сприйняття мешканцями своїх міст. Характеризує рівень розвитку міста за економічними показниками, кількістю шкіл на 10 тис. населення, якістю муніципальних послуг, рівнем забруднення повітря та кількістю небезпечних відходів, тривалістю життя, рівнем злочинності та показниками захворюваності на COVID-19.
Глобальні	Індекс життєзабезпечення міста (City Livability Index)	Оцінює якість життя в містах на основі доступу до освіти, охорони здоров'я, інфраструктури, навколишнього середовища та інших факторів, визначаючи рівень комфортного життя для мешканців.
	Екологічний індекс міста (Urban Environmental Index)	Характеризує вплив міської діяльності на навколишнє середовище, включає вимірювання якості повітря, оброблення відходів, енергоефективність, зелені зони та інші показники.
	Індекс сталого розвитку міста (Urban Sustainability Index)	Враховує соціальні, економічні та екологічні аспекти сталого розвитку міста, надаючи збалансовану оцінку різних чинників, що впливають на його розвиток.
	Індекс споживчої якості (Quality of Life Index)	Визначає якість життя на основі соціальних та економічних факторів (доходи, безпека, доступ до культурних та розважальних закладів).
	Глобальний індекс міст (Global City Index)	Визначає значущість міста на глобальній арені з огляду на економічні можливості, глобальну конкурентоспроможність та інші аспекти.
	Методика оцінки соціально-економічного впливу	Враховує ефективність сталого розвитку через оцінку соціально-економічних параметрів (рівень зайнятості, дохід, доступ до освіти та охорони здоров'я).
	Система оцінки LEED для міст (Leadership in Energy and Environmental Design for Cities)	Застосовує стандарти LEED для міст з метою оцінки їхньої сталості та зеленого розвитку.

Джерело: створено автором на основі [16]

Індекс життєзабезпечення міста (City Livability Index) оцінює якість життя населення в міському середовищі, враховуючи доступ до освіти, охорони здоров'я, транспортної інфраструктури, стан навколишнього середовища та рівень комфорту. Він дозволяє визначити, наскільки місто відповідає стандартам зручності для мешканців та чи сприяє його розвиток сталому використанню ресурсів [17].

Екологічний індекс міста (Urban Environmental Index) аналізує вплив міської діяльності на навколишнє середовище, охоплюючи такі аспекти, як рівень забруднення повітря, ефективність переробки відходів, енергоефективність будівель та наявність зелених зон. Цей індекс допомагає визначити, наскільки місто відповідає екологічним стандартам та сприяє зменшенню негативного впливу урбанізації [18].

Індекс сталого розвитку міста (Urban Sustainability Index) оцінює соціальні, економічні та екологічні фактори розвитку міста, створюючи збалансовану картину сталого розвитку. Він враховує рівень зайнятості, доступ до інфраструктури, енергозбереження та заходи з мінімізації шкідливого впливу на довкілля, що дозволяє визначати довгострокову життєздатність міст [8].

Індекс споживчої якості (Quality of Life Index) визначає рівень комфорту мешканців міста, оцінюючи соціально-економічні показники, такі як середній дохід, рівень безпеки, доступ до культурних і розважальних закладів. Він відображає якість життя через доступність послуг та можливості самореалізації мешканців у міському просторі [19].

Глобальний індекс міст (Global City Index) визначає значущість міста на міжнародній арені, враховуючи його економічні можливості, інноваційний розвиток, рівень глобальної конкурентоспроможності та міжнародні зв'язки. Цей індекс допомагає оцінити роль міста у світовій економічній системі та його потенціал для залучення інвестицій [20].

Методика оцінки соціально-економічного впливу використовується для аналізу ефективності міського розвитку через рівень зайнятості, середній дохід населення, доступ до якісної освіти та медичних послуг. Вона дозволяє оцінювати

соціальну стабільність та економічну життєздатність міст, що є важливими факторами сталого розвитку.

Система оцінки LEED для міст (Leadership in Energy and Environmental Design for Cities) застосовує стандарти екологічної ефективності для оцінки сталого розвитку урбанізованих територій. Вона враховує використання відновлюваної енергії, екологічно чисті будівельні технології, управління водними ресурсами та розвиток зелених зон, сприяючи формуванню більш екологічно відповідальних міст [21].

Вітчизняні науковці також здійснювали дослідження пов'язані із питанням оцінки ефективності сталого розвитку міст та окремих територій. Індикатори, що слугують засобом вимірювання рівня досягнення економічних, соціальних та екологічних цілей розвитку, можуть відрізнятися залежно від територіальної приналежності. Однією з ключових проблем є те, що державні статистичні спостереження часто не дозволяють деталізувати окремі індикатори на рівні регіонів або територіальних громад. Це ускладнює точну оцінку рівня сталого розвитку на місцевому рівні та вимагає використання альтернативних методів аналізу.

З урахуванням доступності відкритих даних та специфіки державного моніторингу в розрізі регіонів, у рамках цього дослідження запропоновано використовувати набір індикаторів відповідно до Цілі 11 сталого розвитку («Сталий розвиток міст і громад») (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Індикатори сталого розвитку територіальних громад та регіонів

Позначення	Індикатор
11.1.1 (X1)	Коефіцієнт платоспроможності покупця (співвідношення місячної опосередкованої вартості спорудження житла до місячної заробітної плати)
11.1.2 (X2)	Нові іпотечні кредити, що видані фізичним особам за звітний період за регіонами, тис. грн

Продовження таблиці 1.2

11.2.1 (X3)	Частка територіальних громад, які долучилися до процесу стратегічного планування, %
11.3.1 (X4)	Кількість пам'яток культурної спадщини місцевого значення, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України
11.3.2 (X5)	Кількість пам'яток культурної спадщини національного значення, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України
11.3.3 (X6)	Питома вага площі природно-заповідного фонду у % до площі адміністративно-територіальної одиниці, %
11.4.1 (X7)	Кількість надзвичайних ситуацій у регіонах України у 2021 році, випадків
11.5.1 (X8)	Обсяг викидів у атмосферне повітря забруднюючих речовин, % до рівня 2015 року
11.5.2 (X9)	Викиди діоксиду вуглецю, тис. т
11.6.1 (X10)	Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання туристичної діяльності у 2020 році (за КВЕД-2010)

Джерело: створено автором на основі [22,23]

Як висновок, методологічні засади оцінювання сталого розвитку міст є ключовим інструментом аналізу ефективності впровадження принципів сталого розвитку у міське планування. Оцінювання здійснюється через використання комплексних методів та індексів, таких як City Livability Index, Urban Sustainability Index, Global City Index та інших, що охоплюють економічні, соціальні та екологічні аспекти розвитку міських територій. Сучасні підходи до аналізу сталого розвитку поділяються на дві основні групи: побудова єдиного агрегованого індикатора, що дозволяє отримати загальну оцінку рівня сталості, та створення системи показників, що забезпечує деталізоване розуміння соціально-економічних та екологічних процесів у місті. Важливим викликом у процесі оцінювання є відсутність єдиних міжнародних методологічних стандартів та обмежений доступ до деталізованих статистичних даних на рівні окремих територій. Тому ефективна система оцінювання повинна враховувати як глобальні стандарти, так і специфіку локального контексту, забезпечуючи точність та об'єктивність у визначенні пріоритетних напрямків розвитку міст.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ ПЛАНУВАННЯ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ МІСТА КИЄВА

2.1 Особливості та ключові виклики соціально-економічного розвитку міста Києва

Київ - це найбільше місто України, її політичний, економічний, культурний, історичний та індустріальний центр, а також головний драйвер економічного та соціального розвитку держави. Його виняткове становище зумовлено низкою факторів:

- столичний статус: адміністративний та політичний центр України, концентрація органів державної влади, банків, великих фінансових установ, головних офісів найбільших українських та міжнародних компаній, наукових центрів, що формує високий рівень ділової активності;
- вигідне географічне розташування: Київ є найбільшим транспортним вузлом України, оскільки він знаходиться на перетині важливих транспортних та економічних шляхів, що посилює його логістичну роль в державі;
- окремий Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ» визначає спеціальний статус міста, покладає на органи виконавчої влади та місцевого самоврядування додаткові обов'язки, а держава, у свою чергу, зобов'язується забезпечити надання їм додаткових прав та ресурсів для реалізації цих обов'язків;

- найбільше місто України за чисельністю: це створює потужний трудовий потенціал, що сприяє розвитку економіки, залученню інвестицій, інновацій, розвитку сфери послуг і торгівлі.

Разом із тим, соціально-економічний розвиток Києва стикається з низкою викликів, серед яких нерівномірний розвиток районів, структурні економічні диспропорції, екологічні проблеми та наслідки війни. Однією з найвагоміших змін, що відбулися в Києві після початку війни стало стрімке зростання кількості внутрішньо переміщених осіб. Столиця стала важливими своєрідним “гуманітарним хабом”, прийнявши близько пів мільйона людей, які рятувалися від активних бойових дій на сході та півдні країни. За словами заступниці голови Київської міської державної адміністрації Марини Хонди, на сьогодні в столиці офіційно зареєстровано близько 419 тисяч внутрішньо переміщених осіб. Із цієї кількості понад 185 тисяч осіб прибули ще з 2014 року, переважно з територій АР Крим, Донецької та Луганської областей. Водночас після повномасштабного вторгнення у 2022 році до Києва переселилися ще понад 232 тисячі осіб, серед яких майже 50 тисяч — діти до 18 років. Київ забезпечує цих громадян тимчасовим житлом і сприяє їхньому працевлаштуванню. Вони мають доступ до медичних послуг, соціальної підтримки та освітніх програм. Крім того, понад 162,1 тисячі ВПО отримали адресну фінансову допомогу на загальну суму 6,5 мільйона гривень. Згідно з результатами нещодавнього соціологічного опитування, проведеного серед внутрішньо переміщених осіб, більш ніж 87% переселенців заявили про намір залишитися у столиці навіть після завершення війни. Такий показник свідчить про значущу роль Києва у забезпеченні умов для гідного життя навіть в кризових ситуаціях.

Це призвело до суттєвого навантаження на житлову, соціальну та транспортну інфраструктуру. Дорожня мережа, яка й раніше зазнавала труднощів, стала ще більш перевантаженою — у місті значно зросли затори. Житлово-комунальна інфраструктура швидко зношується, а черги до дитячих садків і шкіл стали звичним явищем. Однак, разом із цими викликами, велика кількість переселенців сприяла пожвавленню економічного життя столиці. ВПО

стимулювали розвиток малого бізнесу, сфери послуг, створили новий ринок праці, а отже — стали додатковим рушієм економічної активності, що надає столиці нові можливості для розвитку.

Аналіз соціально-економічного розвитку Києва є надзвичайно важливим, оскільки місто відіграє ключову роль в економіці та суспільному житті України. Він надає можливість не лише оцінити поточний стан міста, а й виробити певні стратегії для забезпечення сталого розвитку. Задля визначення найважливіших проблем та тенденцій у розвитку міста слід розглянути основні соціально-економічні показники для комплексного та детального аналізу. Усі ці показники характеризують та охоплюють ключові аспекти, що відображають динаміку рівня життя населення, ефективність використання природних, людських і фінансових ресурсів, якісний стан суспільного виробництва, а також темпи структурних змін в економіці міста.

Валовий регіональний продукт є узагальнюючим показником, який відображає рівень економічного розвитку. ВРП розраховується як сума валової доданої вартості всіх сфер економічної діяльності разом із чистими податками на продукти [24]. Місто Київ вже традиційно займає перше місце серед усіх регіонів України за часткою ВРП, яка становила у 2019 році 23,9%, а у 2020-2021 роках 24,0% та 23,4% відповідно. Це пояснюється тим, що саме в Києві юридично зареєстровані основні крупні компанії. Відповідно, податкові надходження йдуть до столичного бюджету, навіть якщо фактичне виробництво розташоване в інших регіонах.

Таблиця 2.1 – Обсяги валового регіонального продукту міста Києва

Показник	Період	
	2020 рік	2021 рік
ВРП, у фактичних цінах, млрд грн	1014,7	1276,4
Абсолютне відхилення, млрд грн	65,1	261,7
Відносне відхилення, %	6,9%	25,8%
Індекс фізичного обсягу ВРП (у цінах попереднього року), %	97,0%	104,0%

Джерело: створено автором на основі [25].

Протягом останніх років у столиці стабільно спостерігається зростання ВРП у фактичних цінах, однак у 2020 році динаміка сповільнилася, а ВРП зменшився на 3% через спад економічної активності внаслідок пандемії COVID-19. Зростання ВРП у 2021 році на 4% свідчить про те, що економічна ситуація міста почала стабілізуватися завдяки реалізації заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу коронавірусної пандемії. Основними складовими економічного підйому стали інформація та телекомунікації (індекс фізичного обсягу 113,3 %), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (106,0 %) і фінансова та страхова діяльність (115,8 %), які сумарно забезпечили близько третини всієї валової доданої вартості. Сфера послуг переважала у структурі ВДВ та становила приблизно 90%, що відповідає загальносвітовим тенденціям столиць.

Станом на початок 2025 року офіційні дані щодо валового регіонального продукту Києва у 2022-2024 роках поки що не оприлюднені. Проте, з огляду на складну соціально-економічну ситуацію, пов'язану з повномасштабною війною, можна припустити, що фактичний обсяг ВРП у 2022 році зазнав зниження через кризову ситуацію, скорочення ділової активності та падіння споживчого попиту. Разом з тим, частка Києва у структурі загальнонаціонального ВРП залишається найвищою, оскільки економічна активність у столиці, попри всі виклики, зберігала відносну стабільність порівняно з іншими регіонами. У 2023–2024 роках ймовірним було поступове відновлення обсягів ВРП, оскільки бізнес почав адаптуватися до нових умов, а кількість фізичних осіб-підприємців стабільно зростала. Таким чином, навіть у воєнні роки Київ зберігає провідне місце в економіці України.

Бюджет є ключовим інструментом регулювання пропорцій і темпів розвитку суспільства як і на національному рівні, так і в межах окремих адміністративно-територіальних одиниць. Для місцевої влади він стає важливим механізмом впливу на соціально-економічні процеси. Місцеві бюджети мають ключове значення для соціально-економічного розвитку територій, оскільки саме

з них фінансуються заходи з охорони здоров'я та природного середовища, заклади освіти, житлово-комунальне господарство, соціальний захист населення та економічна діяльність. Аналіз бюджету Києва дає змогу оцінити фінансовий стан столиці, ефективність розподілу та використання коштів, а також визначити основні пріоритети соціально-економічного розвитку.

Таблиця 2.2 – Доходи бюджету міста Києва (2020-2024 роки)

Показники	Період				
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Податкові надходження	46 068,75 (79,26%)	55 808,61 (78,32%)	10 060,61 (82,42%)	67 800,14 (84,57%)	86 940,51 (85,51%)
Неподаткові надходження	3 004,31 (5,17%)	4 547,51 (6,38%)	738,95 (6,05%)	3 380,49 (4,22%)	4 816,00 (4,74%)
Доходи від операцій з капіталом	200,18 (0,34%)	513,09 (0,72%)	48,51 (0,40%)	402,03 (0,50%)	616,97 (0,61%)
Офіційні трансферти	8 587,45 (14,77%)	10 155,43 (14,25%)	1 312,51 (10,75%)	8 522,65 (10,63%)	9 072,65 (8,92%)
Цільові фонди	261,05 (0,45%)	230,53 (0,32%)	45,96 (0,38%)	65,58 (0,08%)	231,49 (0,23%)
Загальний обсяг доходів	58 121,73 (100%)	71 255,18 (100%)	12 206,53 (100%)	80 170,89 (100%)	101 677,61 (100%)

Джерело: створено автором на основі [26].

Рисунок 2.1 – Динаміка доходів бюджету міста Києва за 2020-2024 роки

Джерело: створено автором на основі [26].

Економічний аналіз доходів бюджету міста Києва за період 2020-2024 років свідчить про стабільний приріст податкових надходжень, що становлять основну частину бюджету. З 2020 року цей показник збільшився з 46 068,75 млн грн до 86 940,51 млн грн у 2024 році, що свідчить про зростання на 88,9% за п'ять років. Податкові надходження складають значну частину загальних доходів, перевищуючи 80% у всі роки аналізованого періоду. Проте варто зазначити, що в 2022 році, внаслідок початку повномасштабної війни, спостерігалось різке зменшення доходів, що негативно вплинуло на економічну активність міста. Зокрема, загальний обсяг доходів значно знизився, досягнувши лише 12 206,53 млн грн, що майже в шість разів менше порівняно з попереднім роком. Це відображає значні економічні труднощі, викликані воєнним вторгненням на територію України, що призвели до зменшення фінансових надходжень міста. У наступні роки спостерігається поступове відновлення доходів, зокрема зростання податкових надходжень, що дозволяє місту поступово відновлювати фінансову стабільність.

Таблиця 2.3 – Структура видатків бюджету міста Києва у 2024 році

Показник	Млн. грн.	Частка у відсотках
Загальнодержавні функції	9 448,86	9,82%
Громадський порядок, безпека, судова влада	755,90	0,79%
Економічна діяльність	32 332,47	33,61%
Охорона навколишнього середовища	119,05	0,12%
Житлово-комунальне господарство	5 314,27	5,52%
Охорона здоров'я	6 815,01	7,08%
Духовний та фізичний розвиток	3 285,96	3,42%
Освіта	27 699,09	28,79%
Соціальний захист та соціальне забезпечення	10 439,99	10,85%
Загальний обсяг видатків	96 210,61	100%

Джерело: створено автором на основі [26].

Загальний обсяг видатків складає 96 210,61 млн. грн., і найбільша частка з цих коштів спрямована на економічну діяльність (33,61%). Це свідчить про

пріоритетність розвитку економіки та бізнесу, що є необхідним для підтримки економічної активності міста та його розвитку в майбутньому. Фінансування освітнього сектору складає 28,79% бюджету (27 699,09 млн. грн.), що є досить високим показником, проте за останні роки в Києві спостерігається проблема перевантажених навчальних закладів та нестачі місць у дитячих садках, що потребує додаткових інвестицій у розвиток освітньої інфраструктури. Сектор соціального захисту складає 10,85% бюджету (10 439,99 млн. грн.), що є важливим, але недостатнім для повного вирішення питань соціальної підтримки в умовах повномасштабної війни та потреби у більшій підтримці вразливих верств населення. Порівняно невелика частка видатків на охорону навколишнього середовища (лише 0,12%) вказує на необхідність посилення уваги до екологічних проблем міста. Збалансоване фінансування ключових секторів є важливим чинником для забезпечення сталого розвитку столиці в майбутньому.

Кількість діючих суб'єктів господарювання є ключовим показником економічної активності міста, який відображає стан підприємницької діяльності та загальну динаміку розвитку бізнесу. Вона характеризує рівень економічної стійкості, здатність бізнесу адаптуватися до змін, створення нових робочих місць тощо. Аналіз цих даних є важливим для оцінки бізнес-активності столиці, оскільки Київ відіграє ключову роль в економіці України.

Таблиця 2.4 - Кількість діючих суб'єктів господарювання в Києві

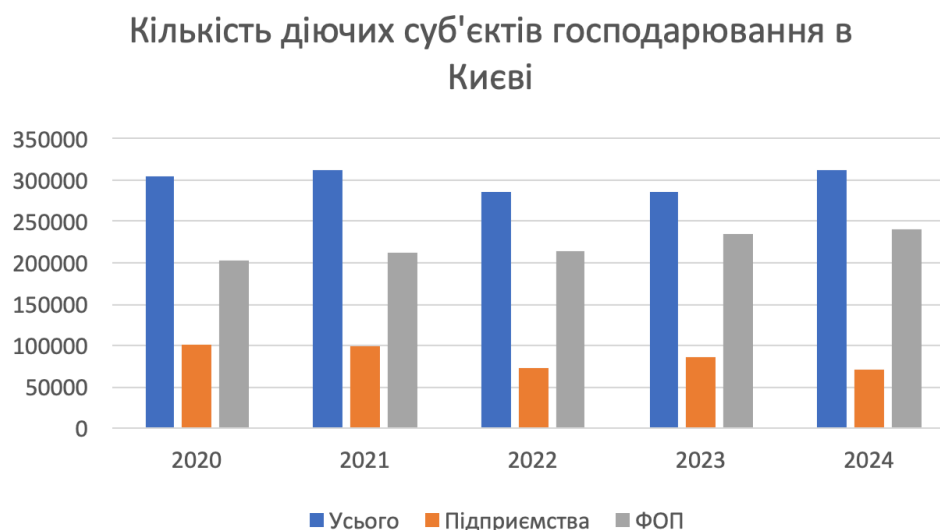
Показник	Період				
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік (прогноз)
Кількість діючих суб'єктів господарювання (од.)	304082	312542	285697	321032	311840
Абсолютне відхилення	-	8460	-26845	35335	-9192
Відносне відхилення	-	2,78%	-8,59%	12,37%	-2,86%

Продовження таблиці 2.4

Кількість підприємств (од.)	101252	99919	72348	85975	71523
Абсолютне відхилення	-	-1333	-27571	13627	-14452
Відносне відхилення	-	-1,32%	-27,59%	18,84%	-16,81%
Кількість ФОП (од.)	202830	212623	213349	235057	240316
Абсолютне відхилення	-	9793	726	21708	5259
Відносне відхилення	-	4,83%	0,34%	10,17%	2,24%

Джерело: створено автором на основі [27].

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання в Києві протягом 2020-2024 років

Джерело: створено автором на основі [27].

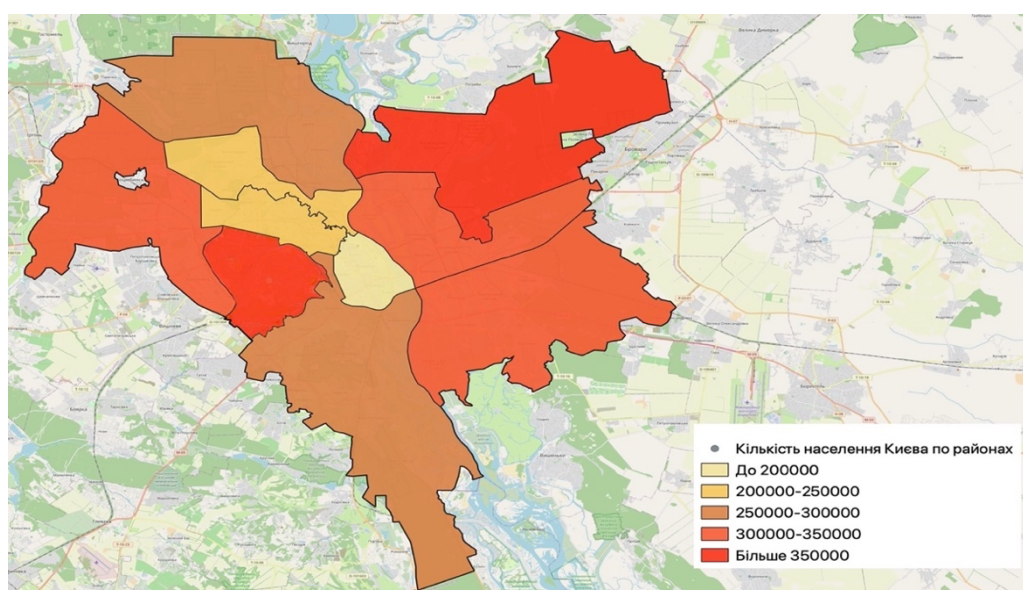
У 2020 році загальна кількість суб'єктів господарювання у Києві становила 304 082, з яких 101 252 — підприємства (27,1% від загального показника по Україні) та 202 830 — ФОП (12,7%). У 2021 році загальна кількість суб'єктів збільшилася до 312 542, що свідчить про активний розвиток підприємницької діяльності. У 2022 році, через повномасштабне вторгнення, спостерігається суттєве скорочення загальної кількості суб'єктів господарювання — до 285 697, що пов'язано з економічною кризою, міграцією населення та призупиненням діяльності багатьох бізнесів. Найбільше постраждали підприємства: їх кількість зменшилася на 27% порівняно з 2021 роком. Проте кількість ФОП навпаки зросла, що свідчить про гнучкість малого бізнесу, який адаптується до кризових

умов. У 2023 році відбулося відновлення економічної активності, а показники почали перевищувати значення навіть 2020–2021 років. Згідно з прогнозом на 2024 рік, загальна кількість суб'єктів господарювання у Києві може скласти 311 840 одиниць, з яких 71 523 — підприємства, а 240 316 — фізичні особи-підприємці. Прогнозоване зростання числа ФОП свідчить про подальше укріплення сегменту малого бізнесу, який залишається гнучким і здатним до швидкого реагування на виклики. Натомість зменшення кількості підприємств вказує на складні умови для середнього та великого бізнесу в умовах триваючої війни. Таким чином, аналіз свідчить про позитивну динаміку кількості суб'єктів господарювання та поступове відновлення економічної активності столиці, а збереження високої частки Києва у загальній структурі підприємств України підкреслює його ключову роль в економіці країни.

Столиця є найбільшим містом за кількістю жителів в Україні. Останні двадцять років населення Києва збільшується щорічно у середньому на 20-25 тисяч осіб. За офіційними даними Державної служби статистики до початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року, у місті постійно проживало 2,952 мільйона. Однак за іншими розрахунками, зокрема дослідженнями київської міської влади та даними мобільних операторів, населення Києва сягало 3,8 мільйона осіб. Під час активних бойових дій на околицях міста та регулярних ракетних обстрілів значна частина мешканців була змушена залишити столицю. За попередніми даними ООН, на піку евакуації понад 2 мільйони киян залишили місто. Проте після відносної стабілізації ситуації та звільнення Київської області багато людей почали повертатися додому. За даними київської влади у серпні 2023 року у Києві постійно проживало приблизно 3,2 мільйона осіб, серед яких близько 350 тисяч були внутрішньо переміщеними особами з інших регіонів України. Наприкінці 2024 року за дослідженнями Центру економічних стратегій, загальна чисельність населення столиці зросла майже на 50% після повномасштабного вторгнення, що свідчить про значний приплив ВПО та повернення киян. Отже, загальна тенденція вказує на поступове відновлення кількості мешканців Києва. Розподіл населення по районах Києва демонструє

певні диспропорції, що виникли внаслідок історичного розвитку міста і сучасних урбаністичних тенденцій. Найбільш густонаселеними районами є Солом'янський, Деснянський, Дніпровський та Дарницький райони, що пояснюється активною житловою забудовою та доступною інфраструктурою. Водночас менш населені райони, такі як Печерський, Подільський та Шевченківський, де більша частина забудови історична, мають велику концентрацію ділових, адміністративних і культурних центрів.

Рисунок 2.3 – Населення міста Києва по районах

Джерело: створено автором у програмі QGIS на основі [28].

Економічно активне населення – це частина населення віком 15-70 років, яка забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів і надання різноманітних послуг на ринку праці. Аналіз економічно активного населення є надзвичайно важливим у контексті соціально-економічного розвитку міста, оскільки він дозволяє оцінити рівень зайнятості, безробіття та участі в економічній діяльності, що допомагає визначити, наскільки ефективно використовуються трудові ресурси міста. З 2022 року Головне управління статистики міста Києва не опубліковувала дані, що створює певні труднощі для аналізу сучасного стану та тенденцій соціально-економічного розвитку міста.

Таблиця 2.5 – Робоча сила міста Києва у віці 15-70 років (в середньому за рік)

Показник	Період	
	2020 рік	2021 рік
Робоча сила (тис. осіб)	1450,2	1442,0
Рівень участі населення в робочій силі (у %)	66,2	66,3
Зайняте населення (тис. осіб)	1351,5	1339,2
Рівень зайнятості населення (у %)	61,7	61,6
Безробітне населення (за методологією МОП)	98,7	102,8
Рівень безробіття населення (за методологією МОП)	6,8	7,1
Особи, які не входять до складу робочої сили	739,3	732,8

Джерело: створено автором на основі [29].

Робоча сила Києва у 2020 році становила 1450,2 тис. осіб, а у 2021 році цей показник зменшився до 1442,0 тис. осіб. Темп скорочення склав 0,57%. Попри зменшення кількості робочої сили, рівень участі населення у робочій силі зріс із 66,2% у 2020 році до 66,3% у 2021 році. Це означає, що частка активного населення серед усієї кількості жителів міста залишається стабільною. У 2020 році безробітне населення становило 98,7 тис. осіб, тоді як у 2021 році цей показник зріс до 102,8 тис. осіб, що означає зростання на 4,15%. Така тенденція може бути наслідком пандемії COVID-19, яка суттєво вплинула на сферу зайнятості у всьому світі.

Таблиця 2.6 – Кількість зареєстрованих безробітних осіб у Києві

Показник	Період				
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік (прогноз)
Кількість осіб, які мали статус безробітного (од.)	52205	50593	46686	20226	17466
Абсолютне відхилення	-	-1612	-3907	-26460	-2760
Відносне відхилення	-	-3,09%	-7,72%	-56,68%	-13,65%

Джерело: створено автором на основі [29].

У 2020 році в Києві було зареєстровано понад 52 тисячі осіб зі статусом безробітного, що відповідало економічній ситуації, сформованій після пандемічних викликів. У 2021 році цей показник дещо зменшився до 50,6 тисячі, що свідчить про часткову стабілізацію ринку праці. Найбільш різке зниження спостерігалось у 2023 році — до 20,2 тисячі осіб, що становить падіння на 56,7% порівняно з попереднім роком. Така динаміка вказує на серйозні соціально-економічні зміни, зокрема перехід до неформальної зайнятості або міграцію значної частини працездатного населення. Прогноз на 2024 рік передбачає подальше зменшення офіційної кількості безробітних до 17,5 тисячі осіб. Ці цифри вказують на глибоку трансформацію ринку праці в умовах війни. Зменшення кількості зареєстрованих безробітних не обов'язково означає покращення реальної зайнятості — скоріше, це свідчить про зміни соціально-економічної поведінки населення, міграційних процесів і адаптації до нових реалій.

Таблиця 2.7 - Середній розмір заробітної плати у Києві за даними Київського міського центру зайнятості

Показник	Період				
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Середній розмір заробітної плати (грн.)	7 938	8 552	10 684	10 934	13 829
Абсолютне відхилення (грн.)	-	614	2132	250	2896
Відносне відхилення %	-	7,73%	24,93%	2,34%	26,48%

Джерело: створено автором на основі [30].

У 2022 році, на тлі повномасштабного вторгнення, середня зарплата в столиці зросла майже на 25%, до 10 684 грн. Проте це зростання відбулося в умовах різкого стрибка інфляції, яка у 2022 році в Україні перевищила 26%. У 2024 році середня заробітна плата зросла до 13 829 грн, що є приростом на 26,48%. Попри позитивну динаміку середнього розміру заробітної плати у Києві в номінальному вимірі, високий рівень інфляції значною мірою нівелює ці зростання, знижуючи

реальну купівельну спроможність населення. Найвищі розміри заробітної плати пропонують фахівцям з розробки та тестування програмного забезпечення (110000 грн.), найменшу – 7000 менеджеру в роздрібній торгівлі побутовими та непродовольчими товарами.

Отже, Київ, як столиця та найбільше місто України, відіграє ключову роль у соціально-економічному розвитку держави. Загалом, на основі проведеного аналізу, можна зробити висновок, що Київ має високий економічний та соціальний потенціали. Столиця стала центром прийняття майже пів мільйона внутрішньо переміщених осіб, що спричинило деякі труднощі, такі як навантаження на наявну соціальну, житлову та транспортну інфраструктуру, проте разом із тим стало і рушієм місцевої економічної активності. Попри складні економічні та політичні ситуації, такі як пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення, столиця утримує лідерство серед усіх регіонів країни за часткою валового регіонального продукту, яка становить приблизно 24% серед усіх регіонів України. Київ залишається найбільшим центром підприємницької активності в країні, а доходи бюджету міста, які у 2020 році становили 58121,73 млн.грн., а у 2024 році вже 101677,61 млн. грн., демонструють стійку тенденцію до зростання. Основним джерелом стабільно стають податкові надходження, що складають до 85% доходів бюджету. Важливим індикатором є кількість суб'єктів господарювання. У 2020 році в Києві було зареєстровано 304082 діючих суб'єктів, тоді як у 2023 році цей показник сягнув 321032. Варто відзначити стабільне зростання кількості фізичних осіб-підприємців, що свідчить про гнучкість малого бізнесу та його здатність адаптуватися в кризових умовах. Середній розмір заробітної плати в Києві зріс із 7 938 грн у 2020 році до 13 829 грн у 2024 році. Водночас високий рівень інфляції значною мірою нівелює ці зростання. Основними викликами є структурні економічні диспропорції видатків, нерівномірний розвиток районів та наслідки війни. Досягнення сталого розвитку вимагає впровадження ефективних управлінських рішень, адаптації до сучасних викликів та зваженої соціально-економічної політики.

2.1 Аналіз інфраструктури міста Києва

Інфраструктура - це сукупність об'єктів і систем, які обслуговують країну, місто чи іншу територію, і охоплює послуги та об'єкти, необхідні для функціонування економіки, домогосподарств і фірм.

У контексті сталого розвитку інфраструктура забезпечує довгострокові економічні, соціальні та екологічні вигоди. Концепція сталої інфраструктури стосується обладнання та систем, які призначені для задоволення основних потреб населення в послугах - включаючи дороги, мости, гідроелектростанції тощо. Сталі інфраструктурні системи - це системи, які плануються, проектується, будуються, експлуатуються і виводяться з експлуатації таким чином, щоб забезпечити економічну, фінансову, соціальну, екологічну (включаючи стійкість до зміни клімату) та інституційну стійкість протягом усього життєвого циклу інфраструктури.

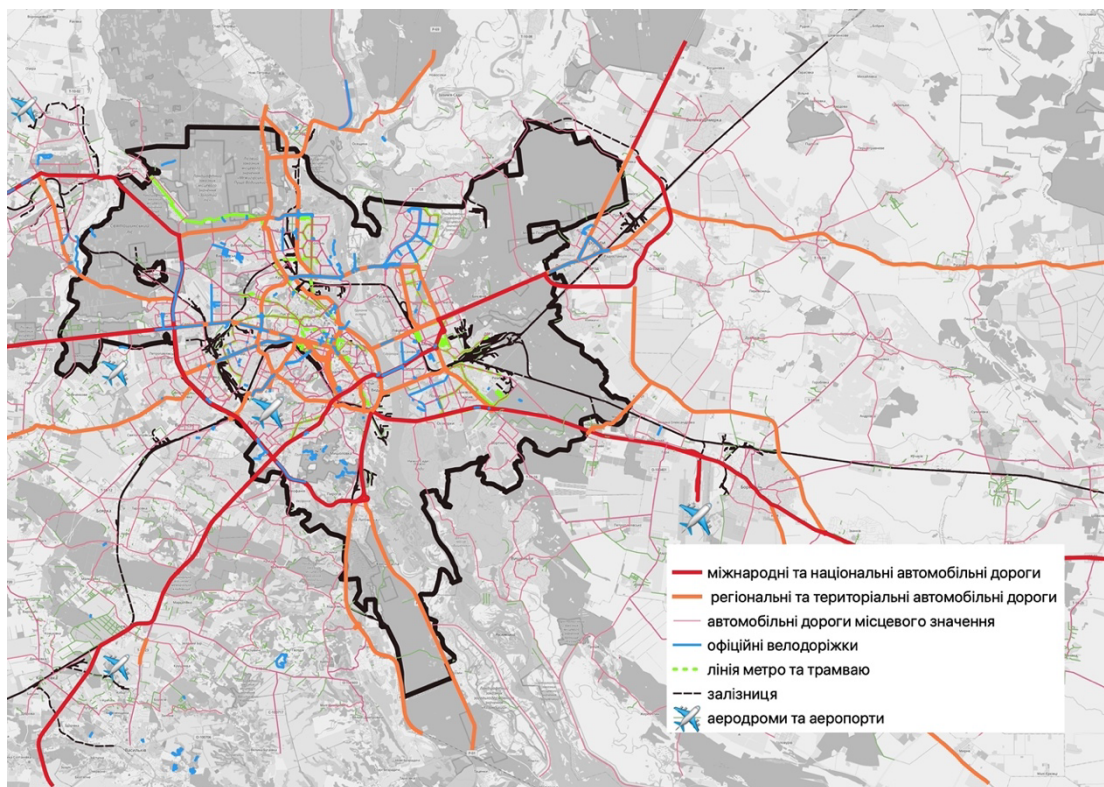
Транспортна інфраструктура - це фізичні компоненти та мережі, які забезпечують переміщення людей, товарів та послуг у суспільстві. Вона має важливе значення для економічної діяльності, соціальної взаємодії та особистої мобільності.

Столиця України має розвинену та розгалужену транспортну інфраструктуру, що включає в собі: автомобільні дороги з широкими магістралями, загальна довжина яких складає приблизно дві тисячі кілометрів; три лінії метрополітену та трамвайну мережу; залізниці та авіасполучення. Також в місті функціонує електричка та фунікулер. Особливе значення мають мости через Дніпро, що забезпечують зв'язок між правобережною та лівобережною частинами міста.

На карті відображені міжнародні та національні дороги, що забезпечують сполучення Києва з іншими країнами та регіонами України, регіональні та територіальні дороги, що зв'язують столицю із передмістям, місцеві

шляхи, що підтримують повсякденний рух транспорту, велодоріжки, які розвинені не так широко, лінії метро та трамваю – основні елементи громадського транспорту, залізнична мережа, а також міжнародні аеропорти “Жуляни” та “Бориспіль”, який знаходиться за межами міста.

Рисунок 2.4 – Транспортна інфраструктура Києва

Джерело: створено автором у програмі QGIS.

Активне будівництво транспортної системи Києва припав на період 1960-1980-х років, тому на сьогоднішній день більшість її ключових об’єктів функціонують вже понад 50 років. За цей час навантаження на транспортну інфраструктуру суттєво зросло, а показники почали перевищувати розрахункові, зокрема через тренд збільшення кількості автомобілей. Це призвело до знанчої перевантаженості доріг, постійних заторів та зносу багатьох транспортних споруд. Аварійний стан низки стратегічно важливих об’єктів, таких як Міст Патона та Міст Метро, закриття ділянки метро свідчить про недостатній рівень утримання та модернізації міської транспортної інфраструктури. Також основними проблемами системи столичного транспорту є відсутність комплексного планування стійкої

мобільності, невідповідність інфраструктури та системи існуючого освітлення європейським стандартам, низький рівень безпеки на дорогах, хаотичне паркування і нерозвинута велосипедна мережа. У той час, як Київ має суттєві проблеми у велоінфраструктурі, більшість європейських міст активно працюють над цим питанням. Наприклад, муніципалітет Амстердаму виділив понад 100 мільйонів євро на будівництво окремого мосту через річку для велосипедистів. Києву варто черпати досвід з європейських міст, щоб покращити транспортну інфраструктуру та життя громадян в цілому.

В умовах війни транспортна інфраструктура Києва зазнала значних змін, спричинених як фізичними руйнуваннями, так і адаптацією до нових умов функціонування. Збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб збільшило навантаження на дороги та громадський транспорт, що ще більше посилює затори. Метро стало важливим елементом не тільки транспортної інфраструктури, а й системою цивільного захисту. У разі повітряних тривог, станції метро почали виконувати роль укриттів для киян, що змусило змінити режим його роботи. Перевезення пасажирів, особливо в години пік, відбуваються з додатковими обмеженнями, що забезпечують безпеку людей. Громадський транспорт тепер зупиняється під час тривог, щоб дозволити пасажиром знайти безпечне місце для укриття. Процес перетину з правого на лівий берег і навпаки став значно складнішим. Крім того, багато доріг було пошкоджено внаслідок ракетних ударів, що ще більше ускладнило транспортне сполучення в місті.

Для вирішення цих проблем, зараз у місті діє Міська цільова програма розвитку транспортної інфраструктури Києва на 2024-2025 роки, головною метою якої є впровадження сучасної транспортної політики на засадах сталої міської мобільності.

Основним джерелом фінансування Програми розвитку транспортної інфраструктури Києва на 2024-2025 роки є бюджет міста (57,1%), що підкреслює важливість місцевого бюджету реалізації Програми, в той час як державний бюджет складає лише 2,3%.

Таблиця 2.8 – Обсяги фінансових ресурсів, необхідних для реалізації
Програми

Показники обсягів фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми:	Всього (тис. грн.)	Період	
		2024 рік	2025 рік
Всього	34 783 627,56	14 953 853,04	19 829 774,52
У тому числі за джерелами:			
Державний бюджет	800 000,00	0,00	800 000,00
Бюджет міста Києва	19 880 878,86	8 960 547,04	10 920 331,82
Інші джерела	14 102 748,70	5 993 306,00	8 09 442,70

Джерело: [31]

Зважаючи на кількість наявних проблем у транспортній інфраструктурі Києва, зокрема аварійні стани багатьох об'єктів, такі фінансові обсяги можуть бути недостатніми для утримання та модернізації транспортної системи міста. Для покращення стану інфраструктури, потрібно виконувати заходи комплексно, маючи для цього певну стратегію та візію. Важливо розширити фінансування, забезпечити суворий контроль за реалізацією усіх запланованих заходів, досягаючи максимальної ефективності.

Житлово-комунальне господарство – це комплекс галузей, що забезпечує комфортне життя населення та стабільну роботу підприємств, постачаючи необхідні їм ресурси, такі як воду, тепло, електроенергію та газ. Воно відіграє ключову роль у досягненні Цілей сталого розвитку ООН, зокрема тих, що стосуються доступу до чистої води (Ціль 6), відновлювальної енергії (Ціль 7), модернізації та розвитку міської інфраструктури (Ціль 9), відповідального споживання і виробництва (Ціль 12).

У Києві та загалом по всій Україні ця галузь стикається з низкою проблем: застаріла інфраструктура, аварійний стан мереж, низька якість послуг, недофінансування тощо. Для кращого розуміння поточної ситуації, зроблено SWOT-аналіз, що дозволяє виявити сильні та слабкі сторони, а також можливості й загрози житлового-комунального господарства у столиці.

Таблиця 2.9 - SWOT-аналіз житлового-комунального господарства у Києві

Strengths (сильні сторони)	Weaknesses (слабкі сторони)
-розвинена система централізованого водо-, тепло- та електропостачання; -високий та стійкий попит на послуги; -досвід у впровадженні ефективних програм; -наявність великої кількості кваліфікованих кадрів у сфері; -фінансова допомога місцевої влади та держави; -початок реалізації проєктів з модернізації житлово-комунальної інфраструктури	-застаріла інфраструктура та зношеність інженерних мереж; -недостатній рівень фінансування комплексної модернізації ЖКГ; -низька реалізація заходів, виконання яких передбачено Програмами; -відсутність системного підходу; -низький рівень енергоефективності; -низька якість послуг; -застарілість технологій
Opportunities (можливості)	Threats (загрози)
-збільшення фінансування конкретних заходів та програм, зокрема залучення іноземних інвестицій; -проведення заходів щодо ресурсозбереження; -навчання персоналу; -удосконалення нормативно-правової бази; -поширення енергоефективних технологій та рішень; -впровадження розумних систем	-подальше погіршення технічного стану інфраструктури через нестачу капітальних інвестицій; -потенційні аварії через перевантаження систем; -корупційні ризики при реалізації проєктів

Джерело: створено автором

Для підвищення енергоефективності та розвитку житлово-комунальної інфраструктури міста Києва затверджено Комплексну цільову програму на 2021-2025 роки, яка спрямована на покращення якості сервісу у сфері ЖКГ, ефективне використання енергоносіїв та зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Проте фактична реалізація заходів та наявна диспропорція між виділеним бюджетом та фактичним фінансуванням свідчить про наявність системних проблем.

Таблиця 2.10 – Звіт про виконання Комплексної цільової програми підвищення енергоефективності та розвитку житлово-комунальної інфраструктури міста Києва на 2021-2025 роки за 2024 рік (млн. грн.)

Джерела фінансування	Затверджено Комплексною програмою	Виділено бюджетом на 2024 рік	Фактично профінансовано у 2024 році	% виконання фактичне / виділено бюджетом	% виконання фактичне / план затверджено КЦП
Державний бюджет	143,4	11,059	11,033	99,8%	7,7%
Бюджет міста Києва	8 945,9	6 116,8	5 286,3	86,4%	59,1%
Інші джерела	4 499,9	1 535,5	601,2	39,2%	13,4%
Разом:	13 589,2	7 663,4	5 898,6	77,0%	43,4%

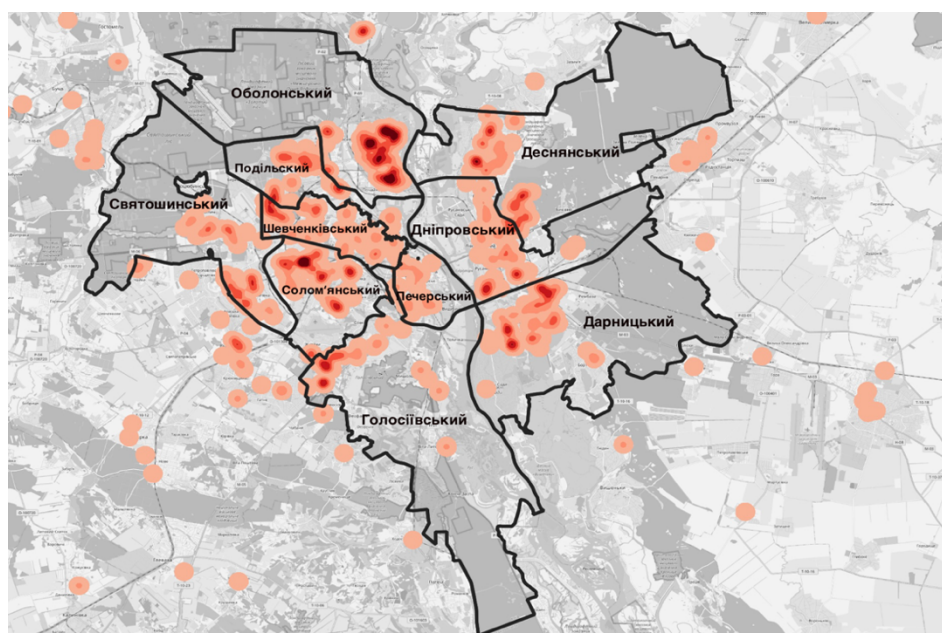
Джерело: [32]

Загалом на 2024 рік було передбачено 61 захід, з яких повністю було виконано лише 17, частково – 24, а 20 залишилися невиконаними. Таким чином, загальний відсоток виконаних заходів склав 27,9%, що свідчить про наявність значних труднощів у реалізації Програми. Найбільш вагомими та практично повністю реалізованими заходами є реконструкція споруд першої черги Бортницької станції аерації (99,9%), реконструкція дамб мулових полів (99%), модернізація ліфтового господарства Києва (97,5%), а також інформаційна та просвітницька робота щодо охорони довкілля (95,9%). Ці високі показники реалізації заходів свідчать про ефективне використання коштів у ключових сферах міської інфраструктури ЖКГ. Разом з тим, низький рівень виконання або повна відсутність реалізації заходів, таких як будівництво сміттєпереробних заводів та рекультивація полігонів, реконструкція дюкерних переходів через Дніпро, а також будівництво нового крематорію створюють потенційні ризики для екологічної безпеки міста та свідчить про потребу переглядів механізмів фінансування.

Четверта Ціль сталого розвитку «Якісна освіта» має на меті забезпечити всім людям справедливу якісну освіту впродовж усього життя, що є основою для

подальшого розвитку суспільства. Ця ціль зосереджена на розвитку та удосконалення інфраструктури всіх рівнів освіти, покращення умов і забезпечення ефективного середовища навчання, а також створення рівного доступу в освіті для всіх. Київ має розвинену освітню інфраструктуру: дошкільні заклади освіти, спеціалізовані школи, професійно-технічні навчальні заклади, університети тощо. Проте існує проблема застарілої інфраструктури. Багато дитячих садків та шкіл потребують капітального ремонту, модернізації укріплень для підвищення безпеки учнів, забезпечення енергоефективності систем опалення. Також однією з ключових проблем є переповненість і нестача вільних місць у навчальних закладах. Високий попит на місця в освітніх закладах перевищує їхню кількість, що призводить до великих черг очікування або обирання менш зручних варіантів для дітей. Наприклад, заявки на 2024/2025 навчальний рік у заклади дошкільної освіти становлять: Голосіївський – 973, Дарницький – 1889, Деснянський – 480, Дніпровський – 701, Оболонський – 577, Печерський – 243, Подільський – 467, Святошинський – 510, Шевченківський – 600, Солом'янський – 729, загалом по Києву – 6753 [33]. Аналіз теплової карти наявності садочків по районах свідчить про наявність суттєвої диспропорції між попитом і наявною інфраструктурою.

Рисунок 2.5 – Теплова карта закладів дошкільної освіти по районах Києва

Джерело: створено автором у програмі QGIS

Дарницький район має найбільшу кількість заявок (1889), однак теплокарта показує на порівняно невисоку концентрацію садочків, що свідчить про необхідність розширення освітніх установ для забезпечення рівного доступу до освіти. При 973 заявках у Голосіївському районі, щільність садочків є зовсім невеликою, що вказує на дефіцит освітньої інфраструктури і потребу в будівництві нових садків. Найбільшу кількість місць та концентрацію дитячих садків карта демонструє в Оболонському районі, в той час коли кількість заявок є середньою (577), що вказує про відносну перенасиченість інфраструктури.

На сьогоднішній день в місті Києві реалізується Комплексна міська цільова програма «Освіта Києва 2024-2025 роки», яка має на меті трансформацію освітнього простору столиці в інноваційне, безпечне та інклюзивне середовище. Однією з оперативних цілей є й підвищення рівня забезпеченості інфраструктурою для освіти та її своєчасне оновлення. У структурі програми особливе місце займає Програма 1 «Безпечне освітнє середовище», в межах якої передбачено низку заходів, спрямованих на покращення стану освітньої інфраструктури. Серед них – облаштування та ремонт укриттів, забезпечення доступу до закладів для осіб з інвалідністю, встановлення пожежної сигналізації, проведення капітального та поточних ремонтів тощо.

Таблиця 2.11 – Обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації
Програми «Безпечне освітнє середовище»

Разом (всього тис. грн.)	4 753 226,5	2 197 629,6	2 555 596,9
Державний бюджет	-	-	-
Бюджет міста Києва	4 753 226,5	2 197 629,6	2 555 596,9
Інші джерела	-	-	-

Джерело: [34]

Дана програма повністю реалізується лише за рахунок бюджету міста Києва, що підкреслює високий рівень відповідальності місцевої влади за розвиток освітньої інфраструктури. Реалізація передбачених заходів сприяє не лише

підвищенню якості освіти, але й створенню умов для соціально-економічного і сталого розвитку міста в довгостроковій перспективі.

Отже, інфраструктура є основою для функціонування будь-якої країни чи міста, яка забезпечує довгострокові соціальні, економічні та екологічні вигоди в контексті сталого розвитку. Зокрема, транспортна інфраструктура відіграє ключову роль у забезпеченні переміщення населення, товарів і послуг, але з часом її складові потребують модернізації, особливо в умовах постійного зростання навантаження та руйнувань, як це сталося в Києві в умовах війни. Програми розвитку інфраструктури, такі як Міська цільова програма розвитку транспортної інфраструктури, є важливим кроком до вирішення цих проблем, але для досягнення реальних результатів необхідно збільшити обсяги фінансування та забезпечити контроль за виконанням заходів. Житлово-комунальне господарство є також важливим сектором. Існуючі проблеми, такі як застарілі мережі та низька якість послуг, вимагають негайного вирішення. Для цього затверджено Комплексну цільову програму на 2021-2025 роки, яка спрямована на покращення якості сервісу у сфері ЖКГ, ефективне використання енергоносіїв та зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Проте загальний відсоток виконаних заходів склав лише 27,9%, що свідчить про наявну диспропорцію між виділеним бюджетом та фактичним фінансуванням, а також реалізацією заходів. Інфраструктура освіти не менш важлива для сталого розвитку міста. У столиці наявна суттєва диспропорція між попитом на місця та доступною інфраструктурою. Заклади дошкільної та повної загальної освіти розташовані по місту нерівномірно, що створює великі черги та певні труднощі. Деякі райони мають серйозні проблеми з недостатньою кількістю навчальних закладів. Це все підкреслює важливість стратегічного планування інфраструктури в Києві. Важливо забезпечити рівномірний розподіл закладів по місту, особливо в районах з великою кількістю населення. Постійне оновлення та ремонт існуючої інфраструктури є необхідною складовою для сталого розвитку міста.

2.3 Оцінка екологічного стану міста Києва

Однією із трьох головних складових сталого розвитку є екологічна, яка передбачає збереження біорізноманіття, формування здорового довкілля, захист та покращення природного середовища. Значна частина Цілей сталого розвитку ООН стосується саме екології, визначаючи збереження здорового довкілля ключовою умовою для благополуччя та здоров'я людства і задоволення потреб майбутніх поколінь. Екологічний аспект стійкого розвитку передбачає збереження та захист природних екосистем, раціональне використання ресурсів, мінімізація шкідливого впливу на навколишнє середовище, поширення екологічних знань та підвищення екологічної свідомості. Крім того, концепція сталого розвитку заохочує керуватися принципом екологічної відповідальності під час ухвалення рішень.

З 24 лютого 2022 року війна в Україні спричинила довготривалі виклики для довкілля. Характер і масштаби шкоди природному середовищу зростають ще більше з кожним днем війни й мають глобальний характер. На жаль, екологічні наслідки війни, такі як забруднення вод, ґрунтів і повітря, не завершаться разом із її закінченням, тому забезпечення реалізації екологічних цілей сталого розвитку у стратегічне планування Києва є необхідною умовою для покращення даної ситуації.

Найбільш критичною екологічною проблемою в столиці залишається забруднене повітря. Київ неодноразово потрапляв до світових антирейтингів якості повітря, обганяючи такі мегаполіси, як Шанхай, Пекін і Делі. У різні періоди, особливо в осінньо-зимовий сезон, індекс якості повітря (AQI) перевищував критичні показники, які вважаються небезпечними для здоров'я. Основними джерелами забруднення повітря є підприємства хімічної галузі, промислові об'єкти енергетичної інфраструктури та транспорт. Нині до них додалися і наслідки військової агресії: пожежі після ракетних ударів, задимлення через вибухи, використання паливних генераторів під час довготривалих блекаутів, що суттєво погіршують стан атмосфери.

Місцева влада продовжує здійснювати надання дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Видача таких дозволів є обов'язковою умовою для здійснення діяльності підприємств, які мають небезпечний вплив на довкілля, та передбачає встановлення лімітів викидів. Аналіз динаміки кількості виданих дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря у Києві протягом 2020–2024 років свідчить про нестабільність у сфері державного екологічного контролю та промислової активності.

Таблиця 2.12 – Динаміка кількості дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря у Києві

Показники	Період				
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік (прогноз)
Загальна кількість (одиниць) дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	216	166	88	172	108
Абсолютне відхилення	-	-50	-78	84	-64
Відносне відхилення	-	-23,15%	-46,99%	95,45%	-37,21%

Джерело: створено автором на основі [35].

У 2022 році кількість дозволів зменшилася до 88, що становить скорочення майже на 47% порівняно з 2021 роком. Такий різкий спад був спричинений впливом повномасштабної війни на діяльність підприємств. У 2023 році кількість дозволів зросла до 172, що означає зростання майже на 95% порівняно з попереднім роком. Загалом, різкі коливання у кількості дозволів свідчать про відсутність стабільності в управлінні викидами та підкреслюють потребу у впровадженні системного моніторингу та посиленні екологічної відповідальності підприємств.

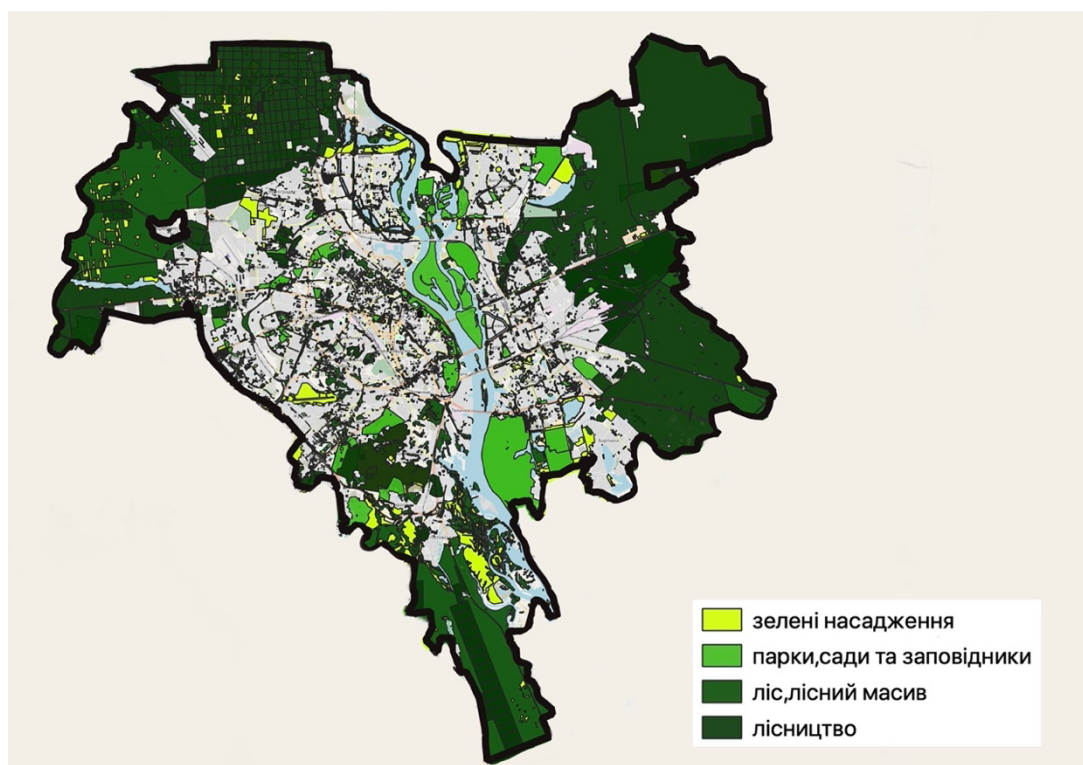
Водні ресурси Києва відіграють ключову роль у забезпеченні життєдіяльності міста, проте їхній стан викликає значне занепокоєння. Станом на сьогодні Дніпро та інші водні об'єкти Києва перебувають у надзвичайно занедбаному стані: спостерігається інтенсивне цвітіння води, мор риби, а дослідження виявили понад 160 видів забрудників — від важких металів до залишків фармацевтичних речовин. Війна лише посилила навантаження на водні

ресурси. У столиці досить часто фіксували падіння уламків ракет у річки. Для збереження водних ресурсів Києва необхідні масштабні заходи, що включають посилений екологічний контроль, модернізацію очисних споруд та підвищення відповідальності громадян.

Ще однією екологічною загрозою для столиці є зростання кількості твердих побутових відходів, обсяг яких щороку перевищує 1 мільйон тонн. У місті проблема утилізації відходів та сміття стає все більшою, а стихійні сміттєзвалища продовжують зростати, забруднюючи й міські території. Місцева влада не встигає оперативно вирішувати цю проблему, що призводить до серйозних екологічних наслідків.

Окремо слід згадати про скорочення зелених насаджень через активну комерційну та житлову забудови. Замість парків, скверів і природних зон з'являються нові житлові комплекси, торгові та бізнес-центри. Зелені зони відіграють критичну роль у боротьбі із забрудненням повітря, а їх скорочення посилює негативний вплив на природне середовище.

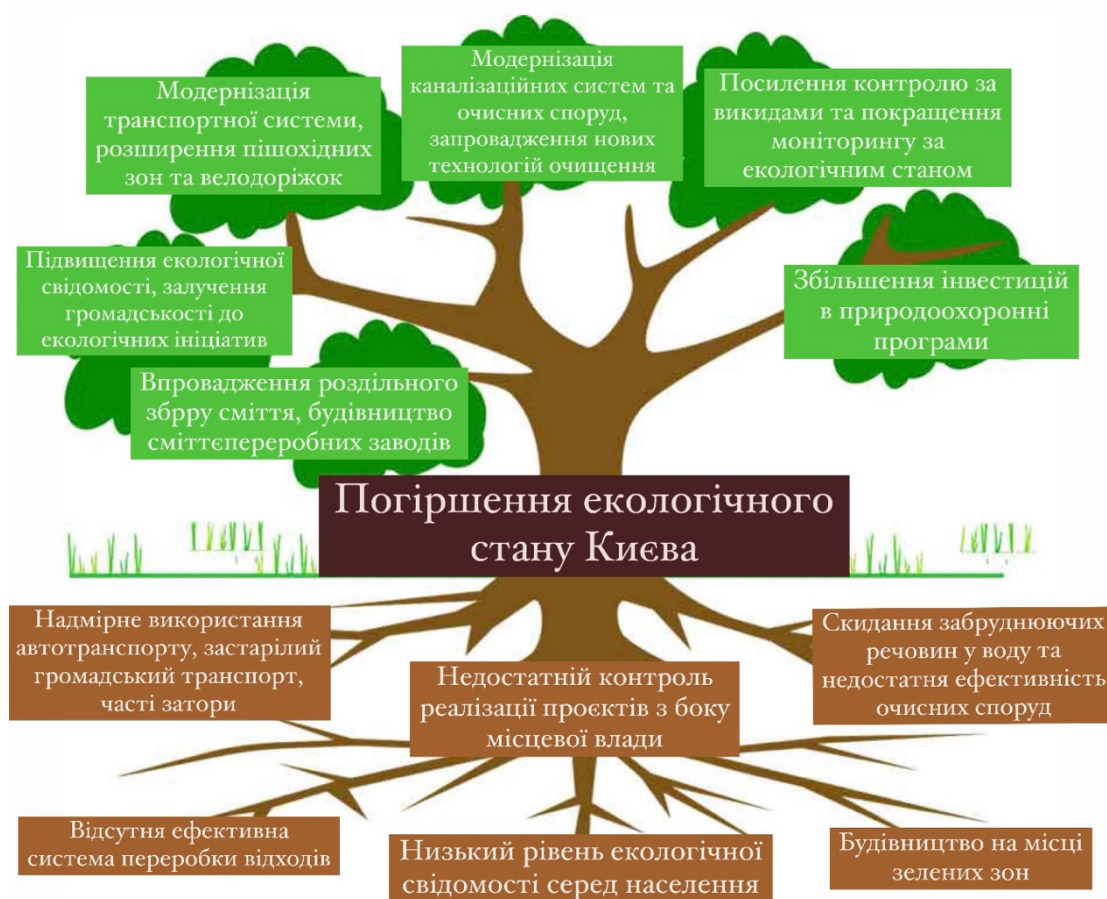
Рисунок 2.6 – Карта зелених насаджень у Києві

Джерело: створено автором у програмі QGIS

На основі проведеного аналізу основних екологічних проблем міста Києва, було розроблено дерево проблем, яке дозволяє візуалізувати причинно-наслідкові зв'язки між ключовими загрозами для навколишнього природного середовища. Воно є аналітичним інструментом, яке сприяє глибшому розумінню проблематики. На його основі були запропоновані практичні шляхи вирішення екологічних проблем столиці, серед яких: збільшення інвестицій в природоохоронні програми, підвищення екологічної свідомості населення, розвиток інфраструктури для сортування та переробки відходів, модернізація очисних споруд тощо.

Рисунок 2.7 – Дерево проблем «Погіршення екологічного стану Києва»

Джерело: створено автором.

Екологічна політика міста неможлива без належного фінансування. Аналіз видатків на охорону довкілля у Києві за 2020-2024 роки дозволяє оцінити динаміку фінансування та зробити висновки щодо ефективності бюджетної політики в екологічній сфері.

Таблиця 2.13 – Видатки на охорону навколишнього середовища з бюджету міста Києва

Показник	Період				
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Видатки на охорону навколишнього природного середовища (грн.)	85,67	89,28	30,05	81,93	119,05
Абсолютне відхилення (грн.)	-	3,61	-59,23	51,88	37,12
Відносне відхилення, %	-	4,21%	-66,34%	172,65%	45,31%
Частка у розрізі видатків бюджету, %	0,15%	0,13%	0,05%	0,10%	0,12%

Джерело: створено автором на основі [26].

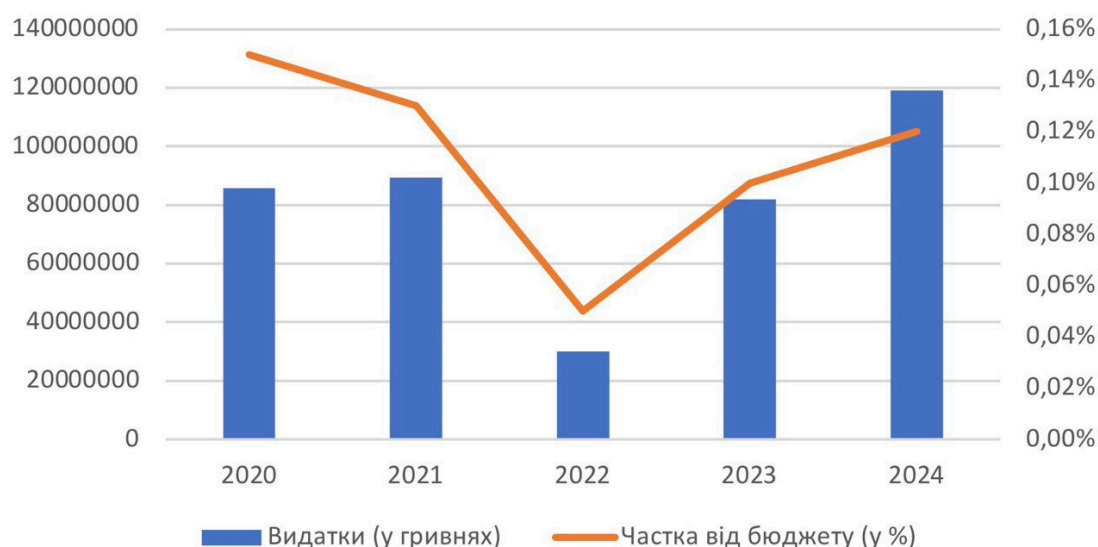
У 2020 році видатки на охорону навколишнього природного середовища становили 85,7 млн грн, що складало 0,15% міського бюджету. У 2021 році відбулося незначне зростання на 3,61 млн грн (+4,21%), що може свідчити про стабільне, але недостатнє фінансування екологічної сфери. Проте вже у 2022 році, на тлі повномасштабного вторгнення, фінансування різко скоротилося майже втричі – до 30,0 млн грн (0,05%), що становить падіння на 66,34%. Це можна пояснити перерозподілом фінансових ресурсів на критично важливі потреби, зокрема на оборону та соціальну сферу. Така ситуація продемонструвала низький рівень пріоритетності екологічних заходів у кризові періоди. У 2023 році ситуація покращилася: загальний обсяг фінансування зріс до 81,93 млн грн (+172,65%), а його частка у бюджеті досягла 0,10%. Це свідчить про повернення міської влади до реалізації природоохоронних програм. Проте навіть зростання видатків не компенсує попередні скорочення, а частка екологічних видатків у загальному бюджеті залишається вкрай низькою. У 2024 році фінансування знову зросло — до 119,05 млн грн, або на 45,31% порівняно з попереднім роком. Попри позитивну динаміку, частка екологічних видатків у структурі загального бюджету міста залишається низькою: протягом 2020–2024 років вона не перевищувала 0,15%.

Недостатнє фінансування екологічних заходів має суттєві наслідки. Щоб змінити ситуацію, необхідно не лише збільшити фінансування, а й забезпечити його стабільність незалежно від зовнішніх економічних і політичних чинників.

Важливо розширювати джерела фінансування за рахунок міжнародних екологічних фондів, грантових програм Європейського Союзу, державно-приватного партнерства та підвищення екологічних податків для великих забруднювачів.

Отже, аналіз бюджетних видатків Києва за останні роки свідчить про недостатній рівень фінансування заходів з охорони навколишнього середовища, що залишається значно нижчим порівняно з іншими секторами міського бюджету. У той час, коли економічна діяльність щороку отримує понад 30% загального бюджету, а на освіту виділяється понад 28%, охорона навколишнього середовища фінансується на рівні менш як 1%. Це вказує на те, що екологічна політика Києва залишається другорядною, і місту бракує комплексних фінансових механізмів для зменшення впливу урбанізації на довкілля. Попри позитивну тенденцію до збільшення фінансування, його рівень все ще залишається недостатнім. Якщо місто прагне покращити екологічну ситуацію, необхідно збільшити інвестиції в природоохоронні заходи та вдосконалити механізм розподілу екологічного податку, роблячи його ефективним інструментом сталого розвитку столиці. Для забезпечення сталого розвитку міста необхідно змінити підхід до екологічного фінансування, роблячи його довгостроковим та стратегічним.

Рисунок 2.1 – Динаміка видатків на охорону довкілля з Київського бюджету

Джерело: розроблено автором на основі [26]

З метою покращення екологічної ситуації та зниження антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище в Києві реалізується Комплексна міська цільова програма екологічного благополуччя міста Києва на 2022–2025 роки. Цей стратегічний документ спрямований на створення безпечного екологічного середовища, збереження природних ресурсів, покращення стану атмосферного повітря, водних об'єктів та ґрунтів. Виконавцем ДДП є Управління екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (КМДА).

Програма передбачає реалізацію низки пріоритетних заходів, зокрема:

- зменшення негативного впливу промисловості;
- упровадження сучасних технологій збирання та переробки відходів;
- розширення зелених зон;
- очищення водних об'єктів;
- впровадження сучасного моніторингу за станом навколишнього середовища;
- підвищення екологічної обізнаності населення.

Фінансове забезпечення реалізації Комплексної міської цільової програми екологічного благополуччя міста Києва на 2022–2025 роки здійснюється за рахунок трьох основних джерел: державного бюджету, бюджету міста Києва та інших джерел фінансування. Загальна сума, передбачена на реалізацію програми за чотири роки, становить 8 888 603,48 тис. грн.

Фінансування з державного бюджету передбачено лише 20 млн грн (0,22% від загальної суми), і тільки у 2022 році. Це свідчить про майже повну відсутність державної підтримки. Основним джерелом фінансування є бюджет міста Києва, який забезпечує понад 94,9% від загального фінансування (8 436 505,02 тис. грн). Це свідчить про фактичну децентралізацію екологічної політики на рівні міста. Видатки міського бюджету щороку зростають, що свідчить про його головну роль у реалізації програми.

Таблиця 2.14 - Паспорт Комплексної міської цільової програми екологічного благополуччя міста Києва на 2022-2025 роки

Показник	Всього; тис.грн.	Період			
		2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Обсяги фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми	8888603,48	1940824,51	2329956,13	2260552,7	2357270,09
у тому числі за джерелами:					
державний бюджет	20000,00	20000,00			
бюджет міста Києва	8436505,02	1768500,47	2245432,13	2167576,3	2254996,07
інші джерела	432098,46	152324,04	84524,00	92976,40	102274,02

Джерело: [36]

Інші джерела фінансування у структурі бюджету становлять менше 5%. Протягом 2022–2025 років їхній обсяг поступово зростає з 152,3 млн грн у 2022 році до прогнозованих 102,3 млн грн у 2025 році. Загалом, обсяги фінансових ресурсів, передбачених на реалізацію програми, є достатніми для підтримки основних напрямів екологічної політики, однак вони вкрай обмежені для комплексного покращення екологічного стану міста. Також суттєвим викликом залишається незначне фінансування напрямів, пов'язаних з утилізацією твердих побутових відходів (ТПВ) та впровадженням новітніх екологічних технологій. Попри те, що щороку у Києві утворюється понад 1 мільйон тонн ТПВ, видатки на їхнє належне збирання, сортування та переробку залишаються критично недостатніми.

Таблиця 2.15-Кількість коштів у звітному році за програмою

Показник	Період	
	2022 рік	2023 рік
Виділено коштів за програмою, тис. грн.	38 827,00	2 329,96
Фактично профінансовано, тис. грн.	17 309, 63	2 164,33
Відсоток фактичного фінансування від запланованого обсягу, %	44,58%	92,9%

Джерело: [36]

У 2022 році на реалізацію Комплексної міської цільової програми екологічного благополуччя м. Києва було виділено 38 827,00 тис. грн, з яких фактично профінансовано лише 17 309,63 тис. грн. Це становить лише 44,58% від запланованого обсягу, що свідчить про значні труднощі з фінансуванням програми у перший рік її дії. Ймовірними причинами низького рівня фінансування є початок повномасштабного вторгнення, труднощі з реалізацією запланованих заходів, а також тимчасове припинення частини екологічних проєктів. Натомість у 2023 році ситуація суттєво покращилася. Із запланованих 2 329,96 тис. грн фактично профінансовано 2 164,33 тис. грн, що становить 92,9% від плану. Такий рівень виконання є високим і демонструє відновлення спроможності міських органів влади реалізовувати заплановані заходи. Пропозиції щодо покращення програми: розширення джерел фінансування; залучення міжнародних екологічних фондів; покращення моніторингу та контролю за виконанням заходів; проведення освітніх програм для населення.

Отже, Київ, як столиця України, особливо в умовах війни, стикається з низкою серйозних екологічних викликів, такими як забруднене повітря, виснаження водних ресурсів, величезної кількості твердих побутових відходів та скорочення зелених зон. Незважаючи на критичну екологічну ситуацію, частка видатків на охорону навколишнього природного середовища є критично низькою (менше 0,15% протягом 2020–2024 років), у той час, коли економічна діяльність щороку отримує понад 30% загального бюджету, а на освіту виділяється понад 28%. Попри позитивну тенденцію до збільшення фінансування (у 2020 році році видатки на охорону навколишнього природного середовища становили 85,7 млн грн, а у 2024 - 119,05 млн грн), його рівень все ще залишається недостатнім.

Комплексна міська цільова програма екологічного благополуччя м. Києва на 2022–2025 роки є важливим стратегічним документом для покращення екологічного стану столиці, однак її фінансове забезпечення залишається нерівномірним. Загальний бюджет програми становить 8,89 млрд грн, з яких найбільше фінансування було передбачене у 2023 році – 2,33 млрд грн. Основним джерелом фінансування є бюджет міста Києва, який покриває 94,91% витрат, тоді

як державний бюджет виділив лише 20 млн грн (0,22%) на всю програму лише в 2022 році. Залучення інших джерел фінансування, зокрема інвестицій, грантів та міжнародної допомоги, теж є обмеженим і становить менше 5%, що вказує на низьку ефективність механізмів партнерства та пошуку альтернативних фінансових ресурсів. Попри значний розмір запланованого бюджету, виконання кошторису залишається проблемним. Програма потребує включити збільшення фінансування екологічних ініціатив, розвиток «зеленої» інфраструктури, модернізацію транспортної системи, посилений екологічний контроль та активне залучення громадян до екологічних проєктів.

Сталий розвиток Києва має ґрунтуватися на принципах екологічної стійкості, що включають раціональне використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття та інтеграцію зелених технологій.

РОЗДІЛ 3

МОДЕЛЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ КИЄВА

1.1 Розробка та пропозиції щодо формування стратегії сталого міського розвитку міста Києва

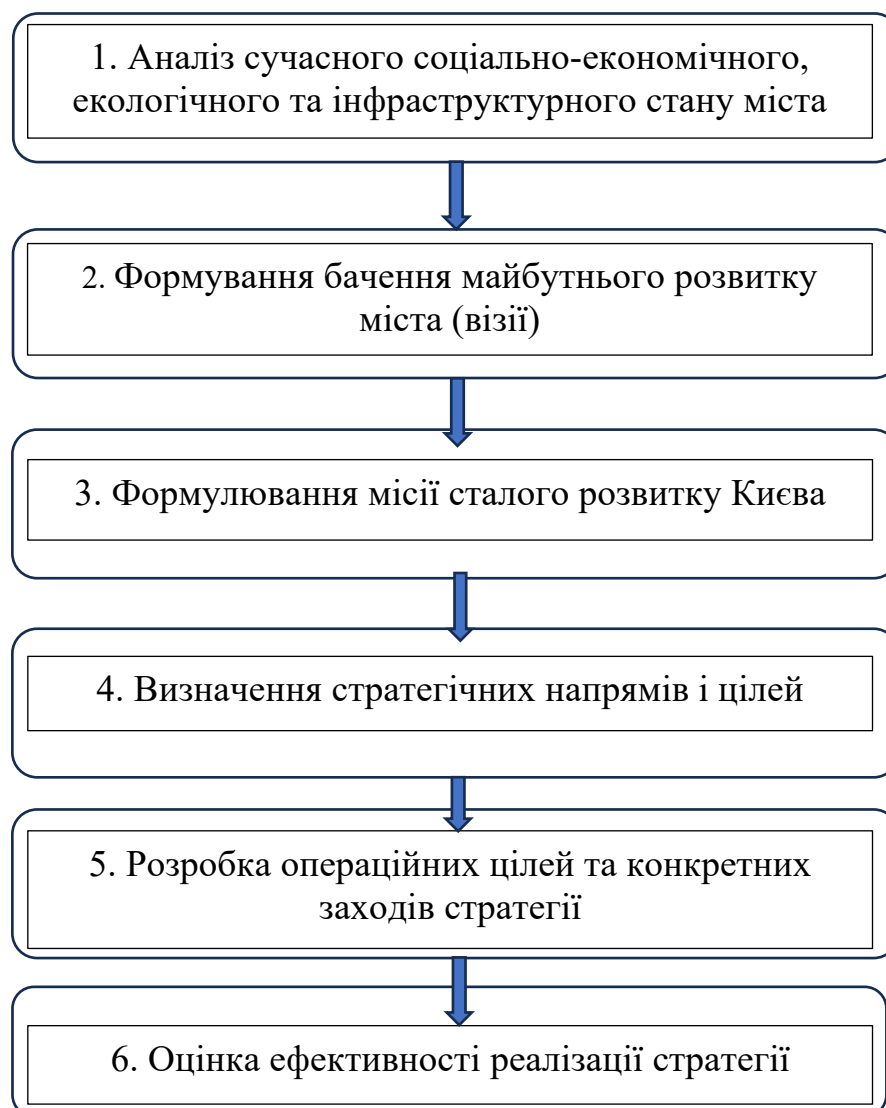
З огляду на наявні соціально-економічні та інфраструктурні проблеми Києва у ключових секторах — транспортній, освітній та житлово-комунальній — для забезпечення сталого розвитку міського простору Києва необхідно сформувати стратегічну візію з конкретними цілями та завданнями. Довгострокове управління розвитком міст ґрунтується на усвідомленні їхньої вразливості, зростаючих потреб та необхідності використання сучасних дослідницьких підходів. Формування перспектив міського розвитку вимагає стратегічного бачення майбутнього - розроблення довгострокових засад розвитку [41]. В умовах високого рівня урбанізаційного тиску стратегічне планування є критично важливим інструментом. Воно дозволяє сформувати цілісний і збалансований підхід до розвитку міста.

Стратегічне планування — це системний підхід до управління та досягнення узгоджених рішень змін у місті. Воно передбачає креативний процес виявлення актуальних проблем і формулювання стратегічних цілей, завдань і шляхів їх досягнення. Такий інструмент сприяє покращенню ділового середовища, підвищенню конкурентоспроможності міста та вирішенню важливих соціально-економічних питань, що впливають на рівень життя мешканців. Саме тому стратегічне планування є необхідною умовою ефективного управління міським простором.

Стратегія сталого розвитку міста Києва має стати основою комплексного підходу до трансформації столиці в сучасне європейське місто, що поєднує високий економічний потенціал, екологічну стійкість та соціальну рівність. Її розробка є не

лише актуальним завданням, а й критично важливою умовою збереження унікального характеру столиці, підвищення її конкурентоспроможності та покращення якості життя мешканців. Така стратегія забезпечить прозорість, узгодженість і довгострокову стабільність управлінських рішень. Вона дозволить не лише реагувати на сучасні виклики, а й формувати майбутнє сталого міста. Для досягнення цілісного та збалансованого бачення сталого розвитку столиці, процес стратегічного планування повинен відображати послідовну логіку — від аналізу сучасного стану до оцінки ефективності реалізації цілей. На рисунку 3.1 представлено узагальнену модель стратегічного планування сталого розвитку міського простору Києва.

Рисунок 3.1 - Модель стратегічного планування сталого розвитку міського простору Києва.

Джерело: створено автором.

Стратегічне бачення сталого розвитку Києва

Київ — це розумне, інноваційне та зелене місто, яке адаптується до сучасних світових викликів, забезпечуючи комфортне, екологічне та соціально справедливе середовище для теперішніх і майбутніх поколінь. Столиця України — один із провідних центрів Європи, конкурентоспроможне та інвестиційно привабливе місто, яке поєднує історичну спадщину з сучасними технологіями, має високий соціально-економічний потенціал і прогресує у сфері міського управління.

Місією сталого розвитку міста Києва є забезпечення високої якості життя для всіх мешканців та гостей столиці через гармонійне поєднання економічного зростання, соціальної згуртованості та екологічної стійкості на основі принципів сталого просторового планування та інноваційного управління.

Стратегічні цілі впровадження та забезпечення сталого розвитку міського простору Києва:

1) Сприяння економічному зростанню та підвищенню ділової активності міста

Київ має потужний економічний потенціал як столиця та науково-інноваційний центр. У контексті сталого розвитку Києва ця ціль передбачає створення сприятливого середовища для інвестицій, підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток інноваційної економіки, зміцнення фінансової стабільності міста. Це особливо актуально в умовах післявоєнного відновлення, коли Київ виступає як головний економічний центр України. Для цього необхідно: залучати інвестиції і міжнародну допомогу; підтримувати малий та середній бізнеси, столичних товаровиробників, а також розвиток стартапів; стимулювати підприємницьку активність, організовувати проведення міжнародних бізнес-інвестиційних форумів, забезпечити умови для працевлаштування населення і зменшення безробіття в місті; створити центри профорієнтації та проводити заходи з метою успішної самореалізації молоді, забезпечити раціональне та ефективне використання активів міста тощо.

Інновації та бізнес відіграють ключову роль у розвитку та управлінні сталими містами. Підприємства та підприємці можуть бути рушіями інновацій, створюючи нові технології та рішення, що сприяють сталому міському розвитку. Бізнес і інновації також можуть відігравати важливу роль у фінансуванні сталого розвитку міст. Інвестиції приватного сектору, благодійність і соціально орієнтоване інвестування мають великий потенціал впливу, доповнюючи державне та місцеве фінансування для реалізації сталих міських проєктів і ініціатив. Створюючи сприятливе середовище для сталого бізнесу та інновацій, міста можуть залучати та утримувати відповідальні компанії, які ставлять сталий розвиток у пріоритет у своїй діяльності та продукції.

Також підтримку ділової активності можна реалізувати через просторове виділення територій під офісні центри, побудову індустріальних, технологічних, наукових парків. У цьому контексті важливе значення має ревіталізація застарілих або напівзруйнованих промислових об'єктів для нових рішень, що відповідають потребам сучасної економіки. Успішним прикладом такої трансформації є територія колишнього заводу “Арсенал”, яка була перероблена у креативне місце з коворкінгами, просторами для малого бізнесу та освітніми ініціативами. Подібну модель можна застосувати, наприклад, для території ВДНГ або історичної броварні Карла Шульца, що знаходиться на Деміївській площі. Ці об'єкти мають великий потенціал для формування науково-інноваційного парку.

2) Модернізація транспортної інфраструктури з урахуванням принципів сталості

Сталий розвиток Києва неможливий без комплексної модернізації його транспортної системи. Більшість ключових інфраструктурних об'єктів — мости, лінії метрополітену, трамвайні колії функціонують уже понад 50 років і значно перевантажені. В умовах війни навантаження на транспортну систему ще більше зросло через зростання кількості ВПО, пошкодження доріг внаслідок ракетних ударів та зміну функціонального режиму громадського транспорту.

Ця стратегічна ціль передбачає створення інтегрованої, екологічної, безпечної, доступної транспортної системи, яка відповідає сучасним викликам і

підтримує мобільність мешканців без шкоди для довкілля. Для її реалізації необхідно реалізовувати такі оперативні цілі:

- розширення мережі метрополітену, включаючи завершення будівництва Подільсько-Вигурівської лінії метро та планування нових станцій у густонаселених районах, зокрема на Троєщині;
- проектування укриттів у нових станціях метрополітену як частини системи цивільного захисту;
- проведення реконструкції та ремонту критичних об'єктів таких як Міст Метро та Міст Патона, які мають стратегічне значення для транспортного сполучення між лівим і правим берегами;
- стимулювання розвитку екологічного транспорту шляхом масштабного впровадження електробусів замість застарілих маршруток (наразі в місті працює понад 300 тролейбусів і стільки ж трамваїв, тоді як потреба значно вища — близько 1000 тролейбусів і 600 трамваїв, тому необхідно закупити новий транспорт та вдосконалити ремонтну базу для продовження терміну його експлуатації), встановлення зарядних станцій для електромобілів у нових житлових комплексах та біля громадських об'єктів;
- заохочення громадян до користування громадським транспортом, замість особистого автотранспорту, пріоритизація велосипедного і пішохідного пересування;
- розвиток велосипедної інфраструктури, шляхом прокладання нових велодоріжок та організації безпечних велопаркінгів;
- створення Плану сталої міської мобільності (SUMP), впровадження доступного транспорту для осіб з інвалідністю;
- удосконалення дорожнього освітлення та безпеки на пішохідних переходах.

3) Комплексне оновлення житлово-комунальної інфраструктури

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) є ключовою та пріоритетною

галузю, що забезпечує життєдіяльність та комфортність міст [42]. Київ має розвинену систему централізованого водо-, тепло- та електропостачання, високий попит на комунальні послуги й кадровий потенціал. Однак, реальний стан інженерних мереж залишається критичним: більшість систем є застарілими, неефективними та не відповідають сучасним вимогам. Реалізація лише 27,9% заходів Комплексної цільової програми модернізації ЖКГ свідчить про структурну проблему – низьку реалізаційну спроможність.

Ця стратегічна ціль спрямована на комплексну модернізацію житлово-комунального господарства Києва через реконструкцію споруд, впровадження новітніх технологій, підвищення ефективного використання енергоносіїв, реалізацію заходів та збільшення інвестицій у галузь. Для цього необхідно: оновити міську каналізаційну мережу, збудувати нові зливні системи та впровадивши нові технології збору і очищення дощової води; установити сонячні панелі на дахах багатоквартирних будинків; провести утеплення фасадів, заміни вікон та ліфтового господарства багатоповерхівок; вдосконалення системи фінансування ЖКГ, шляхом залучення інвесторів; трансформація тарифної політики; досягнення показників використання ресурсів, наближених до стандартів Європейського Союзу на реалізацію житлово-комунальних послуг; проведення тренінгів із управління ОСББ.

4) Розвиток та просторове збалансування освітньої інфраструктури

Дана стратегічна ціль відповідає Четвертій Цілі сталого розвитку «Якісна освіта» і має на меті забезпечити якісну освіту всім людям для подальшого розвитку суспільства. Київ зосереджує велику частину національного освітнього потенціалу, адже тут розташовані провідні університети, науково-дослідницькі центри, ліцеї та гімназії України. Проте аналіз стану освіти столиці свідчить про суттєву диспропорцію між попитом і наявною освітньою інфраструктурою.

Суть цілі полягає у забезпеченні рівного доступу до якісної, безпечної та сучасної освіти для всіх мешканців Києва шляхом оновлення наявної освітньої інфраструктури, будівництва нових закладів у районах з високим попитом і низькою забезпеченістю відповідно до принципів сталого міського розвитку.

Шляхи реалізації стратегічної цілі:

- будівництво нових закладів освіти в районах з диспропорцією між попитом і пропозицією освітньої інфраструктури (наприклад, у Дарницькому та Голосіївському районах, де кількість заяв у садочки сягає 1889 та 973 відповідно, а щільність закладів є дуже низькою, що вказує на дефіцит освітньої інфраструктури і потребу в будівництві декількох нових дитячих садків);
- модернізація наявної освітньої інфраструктури, шляхом реконструкції, капітального ремонту та оновлення матеріально-технічної бази освітніх установ (встановлення енергозберігаючих систем опалення та освітлення, утеплення фасадів, заміна вікон, закупівля інтерактивного обладнання;
- підвищення рівня безпеки освітян та здобувачів освіти, шляхом створення, облаштування та модернізації укриттів згідно з сучасними вимогами ДСНС, а також проведення інформаційних заходів щодо дій в надзвичайних ситуаціях;
- організація SMART-освіти, що дозволить зробити освіту доступною, ефективною, гнучкою та орієнтованою на потреби здобувачів освіти (впровадження систем онлайн-запису, електронних щоденників тощо).

5) Забезпечення екологічної стійкості

Київ відіграє ключову роль у соціально-економічному житті країни.

Водночас стрімке зростання міста супроводжується серйозними екологічними викликами, зокрема забруднення повітря, виснаження водних та природних ресурсів, зменшення зелених зон та накопичення відходів. Збереження природного середовища та встановлення балансу відносин між людиною та природою є важливими завданнями для забезпечення стійкого розвитку та добробуту людства.

Ця стратегічна ціль передбачає інтеграцію екологічних пріоритетів у всі сфери міського планування, а також просторове збільшення зелених зон. Вона базується на засадах екологічної стійкості, що включають ефективне використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття та інтеграцію зелених технологій.

У межах реалізації цієї цілі Оболонський район може стати моделлю

екологічної трансформації міського простору, що зробить його першим комплексним екологічним районом міста. Оболонь уже має значні природні ресурси, що дає унікальну можливість для формування «зеленого й екологічного» кластеру. Район може стати прикладом для наслідування іншим районам Києва та містам усього світу. Для цього пропонується: об'єднання парку Наталка, Оболонської набережної, озер Йорданське, Кирилівське, Біле, Редькине в єдиний ландшафтно-рекреаційний кластер з велосипедними та пішохідними маршрутами; озеленення дахів новобудов і шкіл на Оболоні; збудувати поблизу промислової зони сміттєпереробний завод та центр сортування; розчищення та благоустрій озер Йорданське, Кирилівське, Лугове, Біле; створення освітніх та громадських ініціатив і організацій. Нижче представлено структурований план дій у форматі стратегічного напрямку, цілей та конкретних заходів у межах реалізації пілотного прикладу екологічної трансформації Оболонського району (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Стратегічні цілі для реалізації екологічної трансформації Оболонського району

Стратегічний напрям	Стратегічна ціль	Оперативні цілі	Конкретні заходи
5.Забезпечення екологічної стійкості	5.1 Екологічна трансформація Оболонського району	5.1.1 Формування ландшафтно-рекреаційного кластеру на базі наявних природних об'єктів	Об'єднання парку Наталка, Оболонської набережної та озер
		5.1.2 Збільшення зелених насаджень	Озеленення дахів; вертикальне озеленення та зелені насадження при новій забудові
		5.1.3 Поліпшення стану водойм	Розчищення та благоустрій озер та річки; облаштування зон відпочинку
		5.1.4 Підвищення рівня екологічної свідомості та участі громади	Створення ініціатив; організація екологічних програм та акцій

Джерело: створено автором.

На рівні всього Києва екологічна стратегія повинна включати комплекс дій, спрямованих на:

- збільшення площі зелених зон, зокрема в районах із найменшим озелененням;
- очищення річок і водойм із формуванням прибережних буферних зон;
- впровадження екологічного транспорту та скорочення викидів у повітря;
- створення сміттєпереробної інфраструктури, роздільного збору і повторного використання відходів;
- проведення заходів з екологічної освіти серед населення;
- жорсткий контроль за промисловими забрудненнями та будівельними порушеннями.

Отже, запропонована стратегія сталого розвитку міського простору Києва акцентує увагу на п'яти ключових напрямках — економіці, транспортній інфраструктурі, ЖКГ, освіті та екології — що в комплексі формують основу сталого, безпечного й комфортного міського простору. Її впровадження спрямоване на підвищення якості життя, конкурентоспроможності столиці, а також на зміцнення її ролі як сучасного європейського міста.

Наступним кроком на шляху до сталого розвитку Києва має стати посилення інституційної спроможності міського управління, що дозволить забезпечити узгоджене впровадження стратегічних рішень, якісну координацію та прозорість у прийнятті управлінських рішень.

3.2. Механізми впровадження та вдосконалення інституційних характеристик управління сталим розвитком міста

Останнім часом місцеві та національні уряди, а також регіональні об'єднання, такі як Європейський Союз, все більше визнають необхідність комплексного та інтегрованого підходу до міського планування.

Зазвичай, у сфері міського планування відповідальність місцевих органів обмежувалася питаннями землекористування та інфраструктури, проте для Києва, де стрімкий розвиток міста супроводжується соціальними, екологічними й економічними викликами, виникає потреба у ширшому стратегічному підході.

Комплексне стратегічне міське планування дозволяє:

- підвищити рівень управління та міжвідомчої співпраці;
- посилити інституційну спроможність та якість ухвалення місцевих рішень;
- своєчасно ідентифікувати місцеві виклики і ефективно реагувати на них;
- інтегрувати принципи сталого розвитку у всі аспекти міської політики.

Разом із тим, сталий розвиток сучасних міст вимагає не лише наявності стратегічних планів, а й створення чіткої інституційної структури для їхньої реалізації. Особливо важливо підкреслити роль місцевих органів влади у здійсненні публічних інвестицій і забезпеченні збалансованого екологічного, соціального та економічного розвитку.

Функції місцевого самоврядування у цьому контексті мають включати: планування та управління міською інфраструктурою, сприяння місцевому економічному розвитку, забезпечення екологічної безпеки, ефективне використання фінансових ресурсів. Роль місцевих органів у досягненні сталого розвитку відображена в низці документів, зокрема у Зведеній доповіді Генерального секретаря ООН щодо Цілей сталого розвитку (ЦСР), де зазначається, що більшість інвестицій для досягнення Цілей сталого розвитку буде здійснюватися під керівництвом місцевих органів влади.

Таким чином, управління сталим розвитком Києва повинно бути багаторівневим, інтегрованим і орієнтованим на довгострокову перспективу, з урахуванням інтересів громади, бізнесу та державних органів.

Наразі повноцінна реалізація стратегії сталого розвитку в Києві ускладнена через відсутність єдиного координаційного центру, який би зосереджував у собі аналітичну функцію, стратегічне планування, функції управління та моніторингу. Попри те, що різні департаменти КМДА відповідають за економіку, екологію, житлово-комунальне господарство та освіту, відсутність централізованого органу

координації сталим розвитком призводить до відсутності цілісного підходу, неузгодженості дій між структурами, дублювання функцій та зниження ефективності реалізації політики сталого розвитку в цілому.

Для ефективного впровадження концепції сталого розвитку в Києві необхідно проаналізувати й адаптувати найкращі міжнародні практики. Сьогодні в багатьох містах і країнах світу діють спеціалізовані структури, відповідальні за інтеграцію принципів сталого розвитку у всі сфери міського управління. Такий досвід демонструє, що наявність окремого департаменту або офісу сталого розвитку значно підвищує ефективність реалізації політик сталості.

Наприклад, на національному рівні в Сент-Люсії функціонує Department of Sustainable Development (Департамент сталого розвитку), який очолює процес досягнення сталого розвитку шляхом сприяння комплексному та партисипативному підходу до управління; просування екологічного менеджменту та інноваційних технологій; нарощування потенціалу для адаптації та пом'якшення наслідків зміни клімату; та демонстрація цінності побудови зеленої економіки. Місією даного департаменту є досягнення соціально-культурних, економічних та екологічних цілей, які разом сприятимуть постійному покращенню якості життя всіх жителів Сент-Люсії.

У містах розвинених країн такі структури також активно працюють на локальному рівні, зокрема в провідних європейських містах. В Амстердамі функціонує Department of Environmental Planning and Sustainability (Департамент екологічного планування та Сталого розвитку), який інтегрує регіональне планування з локальними проєктами благоустрою міста. Цей департамент працює в мультидисциплінарних командах у сфері урбанізації, мобільності та управління ресурсами, що дозволяє забезпечити збалансований розвиток міста в довгостроковій перспективі.

У містах США створюються офіси сталого розвитку при органах місцевої та державної влади. Наприклад, Office of Sustainability при Department of General Services (DGS) (Управління сталого розвитку при Департаменті загальних послуг) підтримує реалізацію заходів і програм у сфері відновлюваної енергетики,

енергоефективності, електротранспорту, переробки відходів та будівництва будівель із мінімальним споживанням енергії тощо.

Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що такі інституції забезпечують:

- інтеграцію екологічних, економічних і соціальних пріоритетів в усі сфери міської політики;
- координацію діяльності різних департаментів;
- стратегічне планування з урахуванням довгострокових викликів сталого розвитку;
- залучення фінансування від міжнародних організацій та донорів.

Виходячи із функцій, необхідних для реалізації стратегії сталого розвитку міста Києва, важливо сформувати інституційний орган, який здатний:

- координувати дії між різними департаментами КМДА;
- забезпечувати стратегічне планування та реалізацію стратегії на основі Цілей сталого розвитку;
- проводити моніторинг виконання програм і заходів, передбачених стратегією у сфері сталого розвитку;
- організовувати залучення громадськості до планування та ухвалення рішень;
- налагоджувати та розвивати міжнародне співробітництво;
- залучати міжнародну допомогу та інвестиції.

З огляду на складну воєнну ситуацію в країні, обмежені фінансові та кадрові ресурси, організаційні обмеження, слід визнати, що для Києва створення окремого Департаменту сталого розвитку на даному етапі є завданням високої складності. Це зумовлено низкою факторів: обмеженістю фінансових і кадрових ресурсів, структурною завантаженістю КМДА, відсутністю на даний момент чіткої загальноміської Стратегії сталого розвитку як основи для діяльності нового департаменту та потребою у комплексних системних змінах підходів до планування. Тому на першому етапі доцільно розглянути інші, більш реалістичні варіанти для міста.

Оптимальним рішенням для Києва на поточному етапі є створення Офісу

управління сталим розвитком при КМДА — гнучкої координаційної структури, яка б відповідала за створення стратегій, моніторинг виконання цілей, організацію взаємодії між департаментами, залучення громадськості та партнерів. Офіс сталого розвитку стане інструментом забезпечення координації між департаментами КМДА, формування стратегій та цілей, платформою для партнерства та комунікацій.

Організаційна структура Офісу управління сталим розвитком при КМДА може включати:

- **Керівництво Офісу.** Склад: начальник, перший заступник, заступники за напрямками. Функції: загальне керівництво діяльністю Офісу, ухвалення головних рішень та затвердження планів, представництво в органах влади та міжнародних структурах.
- **Аналітично-статистичний відділ.** Функції: збір і систематизація даних, аналіз показників соціального, економічного та екологічного розвитку, підготовка інфографіків та звітів.
- **Відділ стратегічного планування та організаційної роботи.** Функції: розробка і коригування Стратегії сталого розвитку міста, підготовка проєктів програм і заходів, планів дій у рамках реалізації ЦСР.
- **Відділ контролю та моніторингу.** Функції: розробка системи моніторингу виконання стратегічних цілей і показників, щоквартальна/щорічна оцінка ефективності реалізації заходів, підготовка звітів, виявлення відхилень та підготовка рекомендацій щодо коригування політик.
- **Відділ взаємодії, координації та громадської участі.** Функції: координація між департаментами КМДА, розвиток державно-приватного партнерства та співробітництва з міжнародними організаціями, сприяння інтеграції міста до міжнародних програм, залучення громадськості, організація проведення інформаційних та просвітницьких кампаній.

- **Фінансовий відділ.** Функції: планування, використання та звітування про бюджет Офісу, забезпечення фінансування проєктів сталого розвитку, залучення міжнародної допомоги та донорів.

Отже, запропонована організаційна структура Офісу управління сталим розвитком міста Києва передбачає чіткий розподіл відповідальності між підрозділами. Така структура створює передумови для ефективного впровадження політики стійкого розвитку, забезпечує узгодженість дій міських організацій і сприяє прозорості управлінських рішень.

Впровадження стратегії сталого розвитку міста Києва неможливе без моніторингу реалізації стратегії з боку органів управління. Він забезпечує постійне вдосконалення політик шляхом оцінки запроваджених заходів та результатів. Процес моніторингу реалізації стратегії повинен включати декілька ключових елементів:

- організацію безперервного спостереження за ходом реалізації цілей та заходів стратегії;
- збір, обробку та аналіз достовірної та об'єктивної інформації щодо фактичного стану виконання плану;
- виявлення ключових проблемних аспектів реалізації стратегії та розробку рекомендацій для подолання негативних тенденцій;
- формування аналітичних звітів про зміни розвитку міста.

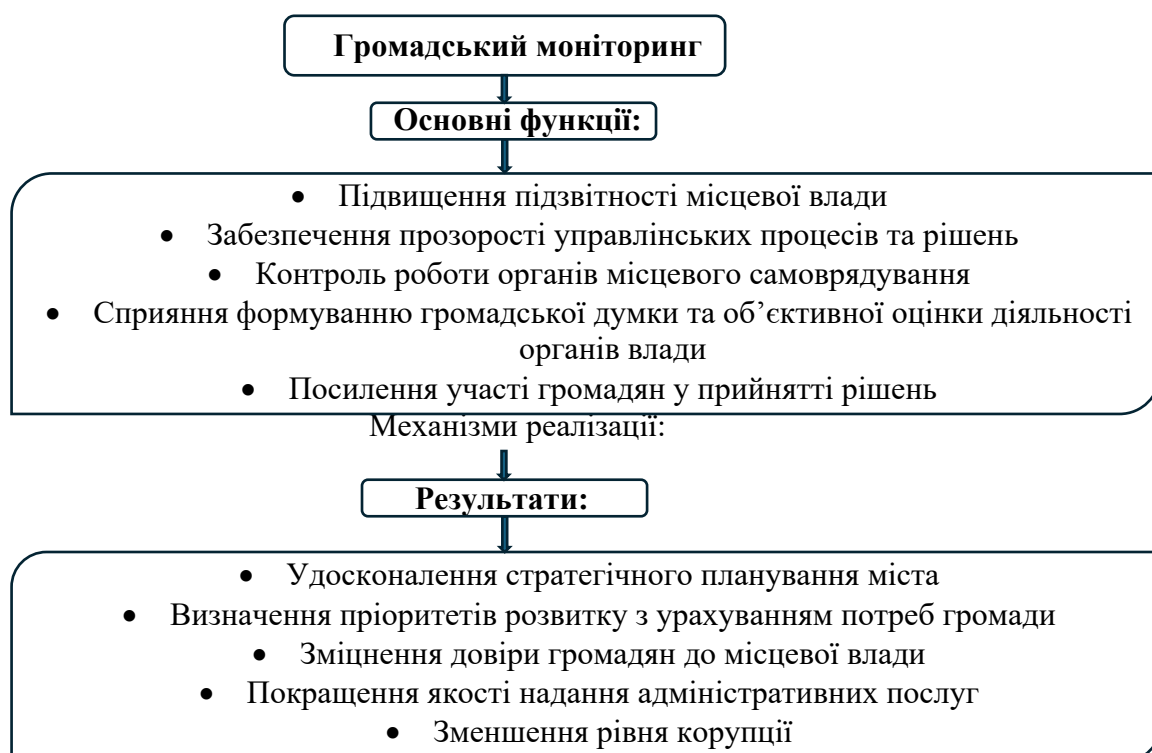
Одним із важливих чинників ефективного впровадження сталого розвитку у місті Києві є активне залучення громадськості до процесів планування, прийняття рішень та моніторингу реалізації проєктів. Близькість місцевої влади до громадян дозволяє ефективніше ідентифікувати виклики та розробляти адаптивні рішення, орієнтовані на потреби населення. Зважаючи на масштаб міста, різноманітність інтересів населення та високий рівень урбанізаційних викликів, участь громадян має стати не лише формальністю, а системним елементом інституційної політики. Варто звернути увагу на міжнародний досвід. Наприклад, у Відні, мешканцям міста пропонують декілька варіантів планів розвитку інфраструктури міста, після чого організовується голосування, що надає можливість обрати найкращий варіант.

Окремі пропозиції громадян також враховуються. Такий підхід демонструє справжню повагу до жителів міста і підкреслює орієнтацію урбаністичних рішень на інтереси громади.

У цьому контексті важливим інструментом є громадський моніторинг діяльності органів місцевого самоврядування. Громадський моніторинг сприяє налагодженню конструктивного діалогу між місцевою владою та населенням, особливо у сфері надання соціальних та адміністративних послуг.

Результати громадського моніторингу мають слугувати основою для коригування поточної роботи міської влади, удосконалення стратегічних планів розвитку та визначення пріоритетних напрямів політики сталого розвитку.

Рис. 3.1 – Роль громадського моніторингу в управлінні сталим розвитком міста Києва

Джерело: створено автором.

Таким чином, залучення громадян стане невід'ємною складовою системи

управління сталим розвитком Києва, сприяючи більш прозорому, ефективному та інклюзивному розвитку міста.

Для того щоб місцеве самоврядування ефективно виконувало свої ролі в досягненні ЦСР, воно повинне мати достатні для результативного управління фінансові ресурси. Київ, як столиця та ключовий економічний центр України, має значний потенціал для впровадження комплексних змін та реалізації стратегії сталого розвитку. Фінансування заходів стійкого розвитку Києва має базуватись на комбінованому використанні таких джерел:

- кошти з Державного бюджету України, включаючи Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР), державних цільових програм, субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету до бюджету міста;
- кошти міського бюджету Києва;
- кошти міжнародних організацій і технічної допомоги (ЄС, GIZ, USAID, Світового банку тощо);
- кошти приватного сектору через державно-приватне партнерство, кошти інвесторів та власні кошти підприємств, організацій та установ;
- кошти з інших джерел, не заборонених законодавством та благодійні внески.

Отже, ефективне впровадження стратегії сталого розвитку міста Києва неможливе без вдосконалення інституційних характеристик, здатних координувати різні підрозділи міської влади, залучати громадськість та забезпечувати комплексне бачення розвитку міста. Аналіз міжнародного досвіду вказує, що створення спеціалізованих департаментів та офісів сталого розвитку значно покращують якість реалізації концепції. Однак з огляду на наявні проблеми в столиці доцільним є створення Офісу управління сталим розвитком міста Києва, що забезпечить узгоджене впровадження стратегії, моніторинг результатів, та ефективну взаємодію між структурами КМДА. Активне залучення мешканців до планування, контролю та ухвалення рішень є передумовою сталого та відкритого управління містом. Разом із тим, важливим етапом для вдосконалення стратегії є оцінка ефективності її впровадження.

3.3 Оцінка ефективності впровадження сталого розвитку міського простору Києва

У ХХІ столітті сталий розвиток перестає бути лише теоретичною концепцією. Для Києва, столиці з потужним економічним потенціалом, людським капіталом та розвинутою інфраструктурною, впровадження стратегії сталого розвитку є об'єктивною практичною необхідністю, продиктованою сучасними урбанізаційними викликами, екологічною загрозою, міграційним навантаженням, потребою в модернізації інфраструктури міста та післявоєнною відбудовою. Зважаючи на ці виклики, впровадження стратегії сталого розвитку є не лише бажаним, а й стратегічно виправданим і необхідним кроком.

Переваги сталого розвитку для людей, міста та планети в цілому є численними. Стійкий розвиток спрямований на створення майбутнього, яке є сталим, справедливим та процвітаючим. Сталий розвиток дозволяє синхронізувати розбудову міста з довгостроковими цілями, орієнтованими на економічну стабільність, добробут мешканців, ефективне управління ресурсами і залучення інвестицій. Без системного впровадження цих підходів Київ ризикує втратити свій потенціал як сучасної європейської столиці.

Запропонована стратегія сталого розвитку Києва, що включає п'ять ключових цілей — економічне зростання, транспортну модернізацію, реформу ЖКГ, збалансований розвиток освіти та екологічну стійкість відображає комплексний і збалансований підхід до трансформації міського простору в напрямку економічної конкурентоспроможності, екологічної стійкості та соціальної інклюзивності. Така модель розвитку сприяє підвищенню конкурентоспроможності Києва, його привабливості для інвестицій та інноваційності середовища. Ефективність цієї концепції слід оцінювати через призму її здатності забезпечити довгостроковий розвиток міста та економічного зростання без шкоди для довкілля і соціальної сфери.

Раціональне просторове планування міста з урахуванням глобальних цілей сталого розвитку формує підґрунтя для підвищення продуктивності праці; стимулювання зайнятості; створення нових робочих місць; зменшення енергоспоживання завдяки зеленим та енергоефективним рішенням; покращення позицій України в Глобальному інноваційному індексі завдяки створенню сучасних міст, орієнтованих на бізнес, креативність, науку й людський капітал; а також створює сприятливі умови для залучення інвестицій.

Інтеграція принципів сталого розвитку забезпечує збереження природних і фінансових ресурсів у довгостроковій перспективі та знижує витрати на подолання наслідків екологічної деградації, нерівномірного просторового розвитку та неефективного міського управління.

Однією з ключових переваг сталого розвитку є розширення можливостей працевлаштування. Інвестиції в сталий туризм, інфраструктуру та «зелені» технології, відновлювану енергетику сприяють створенню нових робочих місць та активізують економічне зростання. Сталі практики часто призводять до підвищення продуктивності та ефективності, що забезпечує економічну стабільність і підтримку місцевого бізнесу, скорочення безробіття та стимулювання розвитку місцевої економіки.

Сталий розвиток також підвищує інвестиційну привабливість міста. Наявність чітко сформульованої стратегії з прозорими цілями, показниками ефективності та механізмами моніторингу є одним із визначальних факторів привабливості міста для іноземних інвесторів та міжнародних донорів. Міста, що мають інтегровану політику у сфері сталості, як-от Амстердам, Відень або Копенгаген, регулярно отримують грантові кошти, пільгове фінансування в межах програм ЄС, Світового банку чи GIZ.

Підвищення ділової активності та розвиток інноваційного підприємництва є основою сталого економічного зростання столиці. В умовах післявоєнного відновлення запропоновані заходи, такі як створення індустріальних парків, ревіталізація промислових зон, підтримка малого бізнесу, залучення міжнародних інвестицій, здатні стимулювати зайнятість, збільшити надходження до міського

бюджету та сформувати нові конкурентні кластери. Інвестування в такі зони, як ВДНГ або історичні об'єкти, дозволяє поєднати збереження культурної спадщини з економічним зростанням.

Важливим аспектом є економічна ефективність стратегії. Сталий розвиток передбачає раціональне використання ресурсів, енергоефективність, залучення інвестицій у «зелену» інфраструктуру та інновації. Замість затратних короткострокових проєктів, які швидко зношуються, Київ отримає інвестиції у довгострокові інфраструктурні рішення — модернізацію громадського транспорту, оновлення систем ЖКГ, цифровізацію управління. Це створює позитивний мультиплікаційний ефект: зниження витрат у комунальному секторі, стимулювання малого бізнесу та покращення інвестиційного клімату міста.

Отже, у довгостроковій перспективі реалізація запропонованої стратегії може забезпечити Києву такі результати:

- зростання інвестиційної привабливості міста;
- диверсифікація економіки через розвиток нових секторів;
- створення нових робочих місць;
- зменшення навантаження на міський бюджет завдяки підвищенню ефективності управління;
- зміцнення стійкості міста до кризових ситуацій.

У соціальному вимірі сталий розвиток відіграє важливу роль у покращенні якості життя населення, зміцненні соціальної згуртованості та формуванні інклюзивного середовища. Соціальна інклюзія спрямована на зменшення нерівності та означає, що кожна людина має рівний доступ до ресурсів і можливостей. Вона орієнтована на розширення прав мешканців, справедливі і безпечні умови праці, освіти та охорону здоров'я та розвиток людського капіталу.

Забезпечуючи доступне житло, якісну охорону здоров'я, освіти та інші основні послуги, сталий розвиток допомагає вирішувати соціальні диспропорції та покращувати загальне благополуччя столиці.

Забезпечення рівного доступу до сучасної освіти, особливо в районах з

дефіцитом навчальних закладів, дозволить вирівняти наявні диспропорції в місті. Впровадження SMART-освіти сприятиме підвищенню рівня цифрової обізнаності населення, що відіграє ключову роль конкурентоспроможності у XXI столітті.

Соціальна ефективність впровадження стратегії проявляється у розширенні доступу до базових послуг, зменшенні нерівності між районами столиці та покращенні умов життя для вразливих груп населення.

До якісних результатів впровадження стратегії у соціальній сфері належать:

- інтеграція екологічних стандартів у будівництво, транспорт і управління відходами;
- покращення якості та доступності публічних послуг;
- формування партисипативної моделі управління з активним залученням громадськості;
- зменшення конфліктності в ухваленні рішень.

Таким чином, побудова справедливого суспільства дозволяє зменшити соціальну нерівність і несправедливість, посилити довіру до влади та забезпечити інклюзивне зростання столиці.

В екологічному вимірі однією з основних переваг сталого розвитку є зменшення забруднення та впливу на навколишнє середовище. Інтегруючи сталі практики, столиця покращить якість повітря та води, зберігаючи природні ресурси та підтримуючи біорізноманіття. Такий підхід підтримує довгострокове здоров'я екосистем та стійкість природного середовища.

Також важливою перевагою реалізації засад сталого розвитку є покращення добробуту та здоров'я населення. Зменшуючи рівень забруднення, сприяючи активному способу життя та створюючи зелені зони, сталі практики можуть позитивно впливати як на фізичне, так і на психічне здоров'я, що є надзвичайно важливим для покращення якості життя Києва.

Крім того, впровадження циркулярної економіки дозволяє раціоналізувати споживання ресурсів і мінімізувати витрати підприємств.

Успішне досягнення цілей сталого розвитку в Києві напряму залежить від

наявності ефективного інституційного механізму, здатного забезпечити стратегічне планування, координацію, моніторинг результатів і залучення громадськості. У цьому контексті запропоноване рішення створення Офісу управління сталим розвитком при КМДА є оптимальним рішенням, яке дозволить об'єднати функції аналітики статистики, фінансування, стратегічного бачення та міжвідомчої взаємодії в одному центрі.

Офіс сприятиме підвищенню узгодженості дій між різними департаментами КМДА, ефективному впровадженню місцевих політик сталості, прозорості прийняття рішень, залученню міжнародних ресурсів і активній участі населення. Він стане інструментом інтеграції принципів сталого розвитку в усі сфери міського управління та втілення європейських підходів в урбаністиці.

Очікуваними результатами функціонування Офісу сталого розвитку є: ефективна реалізація стратегії, усіх цілей та заходів щодо досягнення ЦСР; доступ до грантів і міжнародної технічної допомоги, злагоджена робота підрозділів КМДА; покращення державно-приватного партнерства та міжнародного співробітництва; прозорість процесів реалізації політики стійкості. Крім того, Офіс дозволить впроваджувати інноваційні рішення у сфері урбаністики, екології, цифрового управління, що відповідає європейським підходам до побудови сталого міського простору. Інтеграція інструменту громадського моніторингу забезпечить підзвітність влади, контроль за реалізацією програм, об'єктивну оцінку досягнутих результатів, зміцнивши довіру громади до влади та формуючи інклюзивну модель розвитку міста.

Таким чином, впровадження Офісу сталого розвитку значно підвищить результативність і якість реалізації стратегії сталості в Києві та є оптимальним кроком до формування цілісної, ефективної та сучасної системи управління розвитком столиці.

Для наочного відображення майбутніх можливих результатів внаслідок реалізації Стратегії сталого розвитку міста Києва та впровадження Офісу управління стійким розвитком, представлено рисунок 3.2, який демонструє взаємозв'язок між основними складовими ефективності сталого розвитку:

економічним зростанням, екологічною стійкістю, соціальною інклюзією та ефективною інституційною спроможністю управління.

Рисунок 3.2 - Ключові ефекти реалізації стратегії сталого розвитку міського простору Києва

Джерело: створено автором.

Таким чином, реалізація запропонованої стратегії відіграє ключову роль у досягненні Глобальних цілей сталого розвитку в місті Києві. Вона може забезпечити комплексний, взаємопов'язаний ефект у трьох ключових вимірах: економічному, соціальному та екологічному. Врахування принципів сталого розвитку у процесі містобудівного планування сприяє підвищенню ефективності використання територій, економічному зростанню, впровадженню енергоефективних технологій та забезпеченню екологічної стійкості міст. Реалізація цієї стратегії є важливим фактором формування гармонійного та адаптивного міського середовища. У довгостроковій перспективі реалізація заходів не лише сприятиме модернізації інфраструктури та покращенню інвестиційного клімату, а й дозволить зменшити соціальні диспропорції, забезпечити екологічну рівновагу та підвищити загальну якість життя мешканців столиці. Створення Офісу управління сталим розвитком Києва забезпечить цілісне, скоординоване впровадження стратегії стійкості столиці. Це дозволить підвищити ефективність управління, посилити прозорість ухвалення рішень, залучення громадськості та активізувати взаємодію з міжнародними організаціями.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі зроблено теоретичне узагальнення підходів до сталого розвитку міських територій, з'ясовано особливості соціально-економічного розвитку, інфраструктури та екологічного стану столиці України – міста Києва, проаналізовано ефективність стратегічного планування та запропоновано практичні інструменти для ефективного впровадження розробленої стратегії сталого розвитку в міський простір столиці. Результати проведеного дослідження дозволяють дійти висновків, що мають як і теоретичну значущість, так і практичну цінність.

1. Досліджено сутність концепції сталого розвитку та просторового планування міських територій. З'ясовано, що вони є взаємопов'язаними та важливими для формування збалансованої міської політики. Просторове планування, засноване на принципах сталості, дозволяє досягти гармонійного розвитку міст, забезпечуючи екологічну рівновагу, економічну стабільність та соціальну справедливість.

2. Проаналізовано основні аспекти впровадження засад сталого розвитку у містобудівному плануванні. Констатовано необхідність міжгалузевої інтеграції, оновлення нормативно-правової бази, залучення громадськості до прийняття рішень та впровадження інноваційних технологій у міське планування.

3. Визначено методологічні підходи до оцінювання сталого розвитку міст. Перевагу надано системі показників, які охоплюють економічні, екологічні та соціальні виміри. Виявлено потребу в адаптації глобальних стандартів оцінювання до локального рівня з метою підвищення об'єктивності аналізу.

4. Встановлено, що Київ, як столиця України, має потужний соціально-економічний потенціал завдяки особливому статусу міста, зосередженості великої кількості підприємств та вигідному географічному розташуванню. Місто займає перше місце серед усіх регіонів країни за часткою валового регіонального продукту, яка становить майже 24%. Доходи міського

бюджету, кількість суб'єктів господарювання, середня заробітна плата демонструють тенденцію до зростання. Проте соціально-економічний розвиток Києва супроводжується викликами, зокрема бюджетною диспропорцією, нерівномірністю розвитку районів, впливом війни та збільшення кількості ВПО.

5. Проведено оцінку стану інфраструктури міста та екології завдяки картографуванню та аналізу статистичних даних. Констатовано навантаження на міську інфраструктуру та потребу в її модернізації. Найгострішими проблемами залишаються транспортна перевантаженість та аварійний стан мереж, нерівномірність розташування закладів освіти по районах, дефіцит житла тощо. На основі аналізу екологічного стану столиці виявлено, що місто має значні проблеми з якістю повітря, водних ресурсів та кількістю зелених зон. Розроблено «дерево проблем» щодо погіршення екологічного стану Києва для глибшого розуміння проблематики та виокремлення пропозицій.

6. На підставі проведеного аналізу, розроблено стратегію сталого розвитку міського простору міста Києва, що включає п'ять стратегічних напрямів: економічне зростання, модернізація інфраструктури, оновлення житлово-комунального господарства, розвиток освіти та забезпечення екологічної стійкості. Вона базується на місії підвищення якості життя мешканців шляхом гармонійного поєднання цілей сталого розвитку в містобудуванні та формування інноваційного, комфортного, екологічно стійкого та соціально-економічно потужного міста.

7. На основі аналізу міжнародного досвіду, визначено механізми впровадження стійкого розвитку в Києві, зокрема: створення Офісу управління сталим розвитком при КМДА з власною організаційною структурою та функцією, залучення інвестицій, розвиток міжнародного співробітництва, вдосконалення систем громадської участі для прозорості та підзвітності управлінських рішень.

8. Оцінено ефективність реалізації розробленої стратегії сталого розвитку Києва в екологічному соціальному, екологічному та інституційному вимірі. Таким чином, реалізація запропонованої стратегії стійкого розвитку забезпечить комплексний ефект у різних сферах, сприятиме модернізації міста, підвищення якості життя та ефективному управлінню розвитком столиці.

Узагальнюючи, просторове планування з урахуванням принципів сталого розвитку є надзвичайно важливим інструментом для формування гармонійного міського середовища. Запропонована стратегія сталого розвитку Києва може стати ключовим кроком до європейської інтеграції та побудови конкурентоспроможного, стійкого і комфортного для життя міста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Просторове планування розвитку територіальних громад: конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2024. 83 с.
2. Штерндок Е. С. Планування та ефективне використання територій : конспект лекцій для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальністю 193 – Геодезія та землеустрій. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 67 с.
3. Xu, Z., Peng, J., Qiu, S., Liu, Y., Dong, J., Zhang, H. (2022) Responses of spatial relationships between ecosystem services and the Sustainable Development Goals to urbanization. *Science of the Total Environment*, 850, 157868.
4. Li, Guanheng. (2024). Sustainable Development Strategies in Urban Planning. *Advances in Economics, Management and Political Sciences*. 96. 107-111. 10.54254/2754-1169/96/2024MUR0118.
5. Європейська хартія міст II (Маніфест нової урбаністики), прийнята Конгресом місцевих і регіональних влад Європи 28 травня 2008 року.
6. Viazovska, Anna. (2021). Актуальні тенденції концепції "сталого розвитку" в містобудуванні.
7. UNDP Ukraine. (n. d.). Hlobalni tsili staloho rozvytku 2015–2030 [Global Sustainable Development Goals 2015–2030]. Retrieved November 19, 2020.
8. Urban Sustainability Index, World Bank, 2022.URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment>
9. Sh Asadi Mehr, N Orak, The Role of Planning in the Sustainable Development of Urban Space, *EJCMR*. 2024; 3(3):745-761
- 10.Planning Sustainable Cities: UN-HABITAT Practices and Perspectives URL: https://unhabitat.org/sites/default/files/download-manager-files/1404131088wpdm_Planning%20Sustainable%20Cities%20UN-HABITAT%20Practices%20and%20Perspectives.pdf

- 11.Юрко В.В. Завдання та принципи сталого планування містобудівної діяльності. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 5. С. 612–615.
- 12.European Environment Agency – Sustainable Urban Development. URL: <https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/urban-sustainability>
- 13.Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992 р. № 2780-XII. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>
- 14.Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: Постановою Верховної Ради України від 24.12.1999 р. № 1359-XIV. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14#Text>
- 15.Жук Ю. Реалізація методичних підходів до оцінки сталого розвитку малих міст / Ю. Жук // Вісник Львівського університету. Серія географічна. - 2016. - Вип. 50. - С. 166-176.
- 16.Anfilov, D. (2024). SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF CITIES AND TERRITORIES: STRATEGIC DEVELOPMENT THEORY AND MEASUREMENT METHODOLOGY. Social Economics, (67), 5-14. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-67-01>
- 17.The Global Liveability Index 2024. URL: <https://www.eiu.com/n/campaigns/global-liveability-index-2024/>
- 18.Urban Environment and Social Inclusion Index URL: <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/explorer/scoreboards/uesi/urban-environment-and-social-inclusion-index>
- 19.Quality of Life Index. URL: https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp

20. Global Cities Index URL: <https://www.oxfordeconomics.com/global-cities-index/>
21. Leadership in Energy and Environmental Design for Cities. URL: <https://www.usgbc.org/leed>
22. Goals of sustainable development. Режим доступу: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk>
23. Панчишин, Т., & Вдовин, М. (2023). КОМПОНЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА РЕГІОНІВ В УМОВАХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ. Економіка та суспільство, (50). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-23>
24. Методологічні пояснення. Валовий регіональний продукт [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Тернопільській області. – Режим доступу: <https://www.te.ukrstat.gov.ua/files/NR/NR0.htm>
25. Статистичний щорічник України за 2022 рік [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Київ, 2023. – 610 с. – Режим доступу: <https://stat.gov.ua/sites/default/files/2024-02/Збірник%20Статистичний%20щорічник%20України%202022%20рік.pdf>
26. Місцеві бюджети. Державний веб-портал бюджету для громадян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openbudget.gov.ua/>
27. Кількість діючих суб'єктів господарювання по районах (щорічна інформація) [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у м. Києві. – Режим доступу: <http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=3503&lang=1>
28. Чисельність населення (щомісячна інформація) [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у м. Києві. – Режим доступу: <http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=1123&lang=1>
29. Робоча сила за статтю та типом місцевості (2006–2021 рр.) [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у м. Києві. – Режим доступу: <http://www.kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=514&lang=1>

30. Аналітична та статистична інформація [Електронний ресурс] / Київський міський центр зайнятості. – Режим доступу: <https://kie.dcz.gov.ua/analitics/70>

31. Проект міської цільової програми розвитку транспортної інфраструктури Києва на 2024–2025 роки [Електронний ресурс] / Департамент транспортної інфраструктури КМДА. – Режим доступу: https://kyivcity.gov.ua/kyiv_ta_miska_vlada/struktura_150/vikonavchiy_organ_ki_vsko_misko_radi_kivska_miska_derzhavna_administratsiya/departamenti_ta_upra_vlinnya/departament_transportnoi_infrastruktury/obgovorenniya_proyektu_misko_tsilovo_programi/proyekt_mtsp_rozvitku_transportno_infrastrukturi_kiyeva_na_2024_2025.pdf

32. Звіт про виконання Комплексної цільової програми підвищення енергоефективності та розвитку житлово-комунальної інфраструктури міста Києва [Електронний ресурс] / Департамент житлово-комунальної інфраструктури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА). – Київ, 2025. – Режим доступу: https://kmr.gov.ua/uk/file/324818/download?token=XwtKAn5UMa2B9MTuIOu-emRzGSE0UultHX_k_xmlYX0

33. Актуальна статистична інформація. Заявки на вступ у розрізі районів. Заявки на 2024/2025 навчальний рік [Електронний ресурс] / Департамент освіти і науки Київської міської державної адміністрації. – Режим доступу: https://osvita.kyivcity.gov.ua/#/statistica?_k=xc5c9r

34. Комплексна міська цільова програма «Освіта Києва. 2024–2025 роки» [Електронний ресурс] / Департамент освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Київська міська рада. – Режим доступу: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/7508-7549.pdf>

35. Екологічні паспорти міста Києва за 2020–2023 роки [Електронний ресурс] / Департамент екології та природних ресурсів Київської міської державної адміністрації. – Режим доступу: <https://ecodep.kyivcity.gov.ua/ekolohichniy-pasport-ta-rehionalna-dopovid/ekolohichniy-pasport>

36. Комплексна міська цільова програма екологічного благополуччя міста Києва на 2022–2025 роки [Електронний ресурс] / Департамент захисту довкілля та

- адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (КМДА). – Режим доступу: <https://ecodep.kyivcity.gov.ua/kompleksna-miska-tsilova-prohrama-ekolohichnoho-blahopoluchchia-mista-kyieva/kompleksna-miska-tsilova-prohrama-ekolohichnoho-blahopoluchchia-mista-kyieva-na-2022-2025-roky>
37. Про Програму економічного і соціального розвитку м. Києва на 2024–2026 роки: рішення Київської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MR231469>
38. Губарева А. П. Просторове планування з урахуванням цілей сталого розвитку для досягнення економічного зростання міст України // – 2025.
39. What are the Benefits of Sustainable Development? [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <https://www.knowesg.com/featured-article/what-are-the-benefits-of-sustainable-development-04082024>
40. Gehl J. Cities for People. – Washington, D.C.: Island Press, 2010. – 288 p.
41. Шевченко О. В., Шевчук О. А. Сучасні міські процеси як основа для стратегічного управління розвитком міст: внесок до методології наукових досліджень // DOI: [10.33111/vz_kneu.35.24.02.13.089.095](https://doi.org/10.33111/vz_kneu.35.24.02.13.089.095) // УДК 332:338:2+353:303
42. Шевчук О. А., Шевчук О. В. Стан та перспективи відбудови житлово-комунальної інфраструктури України.

Короткий звіт подібності

Дата звіту 5/23/2025
Дата редагування ---

Звіт не був оцінений

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

«Реалізація засад сталого розвитку при плануванні міського простору»

Автор

Науковий керівник / Експерт

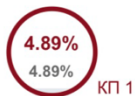
Губарєва Анна Павлівна Доктор економічних наук, професор Шевчук Олег Анатолійович

підрозділ

кафедра регіоналістики і туризму

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

18436

Кількість слів

КЦ

152036

Кількість символів

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ З УРАХУВАННЯМ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ МІСТ УКРАЇНИ

Однією з ключових тенденцій сучасного урбанізаційного розвитку в європейських країнах є поступовий перехід від традиційного «територіального» підходу до комплексного «просторового» планування, яке охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства та враховує екологічні, соціальні й економічні аспекти розвитку міського середовища. Такий підхід охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства та базується на інтегрованому баченні майбутнього міст, орієнтації на сталий розвиток, збалансоване землекористування, підтримку зайнятості, рівного доступу до інфраструктури та ресурсів.

Для України, яка перебуває на шляху до європейської інтеграції та післявоєнного відновлення, надзвичайно важливо враховувати ці принципи при формуванні політики просторового розвитку. Впровадження комплексного просторового підходу дозволить не лише модернізувати міське середовище, а й забезпечити економічне зростання, соціальну справедливість, екологічну стійкість та підвищити рівень інновацій - тобто створити передумови для формування конкурентоспроможної країни.

Просторове планування є критично важливим інструментом для забезпечення сталого економічного розвитку міських територій та формування сприятливого середовища для життя і праці населення. Воно надає географічний вимір економічній, соціальній, культурній та екологічній політиці суспільства, забезпечуючи баланс між усіма компонентами сталого розвитку. Просторове планування має вирішальне значення для міст завдяки створенню більш стабільних і передбачуваних умов для інвестицій та розвитку, забезпеченні вигод для міст від їхнього розвитку, а також сприянню раціональному використанню земельних і природних ресурсів. У західноєвропейських країнах комплексне планування використовується як основа для формулювання стратегій регіонального зростання та інноваційної трансформації міст.

Просторове планування має відповідати ключовим стратегічним орієнтирам сталого розвитку. Сталий розвиток — загальна концепція щодо необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь. Концепція сталого розвитку в міському плануванні ґрунтується на визнанні того, що міста є складними системами з взаємозалежними соціальними, економічними та екологічними компонентами. Враховуючи взаємозв'язки між використанням земель, транспортною інфраструктурою, житловим будівництвом, комунальними послугами та природними ресурсами, міста можуть розробляти інтегровані стратегії для сприяння стійкому розвитку.

Особливе місце в контексті забезпечення економічного зростання шляхом просторового планування міст України посідає реалізація Глобальної цілі сталого розвитку №8 — «Гідна праця та економічне зростання», що дозволяє поєднувати планування територій із підвищенням економічної продуктивності, розвитком ринку праці, підприємництва та інновацій. Дана Ціль сталого розвитку зосереджується на двох взаємопов'язаних напрямках — стимулюванні

економічного зростання та забезпеченні гідної праці для всіх. У цьому контексті ключовими є такі завдання: підвищення рівня продуктивності праці, впровадження інноваційних технологій у виробництво, підтримка малого та середнього бізнесу, а також створення справедливих і безпечних умов праці незалежно від статі, віку чи національної приналежності.

У межах завдань ЦСР 8 просторове планування відіграє важливу роль у:

- кластеризації високотехнологічного виробництва (технопарки, індустріальні зони);
- зростанню ВВП через розвиток інфраструктури та ефективне використання територій;
- збільшенню частки експорту продукції з високою доданою вартістю;
- збільшенню частки зайнятості населення;
- сприянні працевлаштуванню молоді і студентів;
- забезпеченні доступної інфраструктури для всіх мешканців міста.

Просторове планування має забезпечити виділення територій для створення умов розміщення та розвитку ділових кластерів, офісних центрів, інноваційних хабів, індустріальних та науково-технологічних парків, що стимулюють економічну активність.

Сучасним прикладом є ревіталізація промислових зон, як у випадку заводу «Арсенал» у Києві. З точки зору просторового планування, це означає зміну функціонального зонування, яке приваблює інвестиції та підприємництво. Ревіталізація занедбаних промислових зон дозволяє перетворити простір на хаби малого бізнесу та інновацій.

Планування міста з урахуванням зайнятості населення передбачає:

- доступність робочих місць у межах «15-хвилинної досяжності»;
- інтеграцію офісних, виробничих і логістичних зон у межах міста;
- створення умов для розвитку МСП, зокрема через доступне функціональне зонування та безпечне середовище для праці включно з нормативами простору.

Раціональне просторове планування сприяє: підвищенню індексу продуктивності праці; зменшенню енергоспоживання завдяки зеленому та енергоефективному плануванню; створенню передумов для залучення інвестицій; покращенню позицій України в Глобальному інноваційному індексі завдяки створенню сучасних міст, орієнтованих на бізнес, креативність, науку й людський капітал.

Таким чином, просторове планування відіграє ключову роль у досягненні Глобальних цілей сталого розвитку та підвищенню конкурентоспроможності міст України. Врахування принципів сталого розвитку у процесі містобудівного планування сприяє підвищенню ефективності використання територій, економічному зростанню, впровадженню енергоефективних технологій та забезпеченню екологічної стійкості міст. Реалізація цієї концепції є важливим фактором формування гармонійного та адаптивного міського середовища. Тільки за умов стратегічного, сталого планування простору можливо сформувати міста майбутнього – безпечні, адаптивні та комфортні для життя.

Отже, просторове планування з орієнтацією на сталий розвиток — це шлях до формування сильної, конкурентоспроможної міської економіки України.

Література:

1. Семко В. Л. Стале територіально-просторове планування в контексті відновлення України – визначення, принципи, критерії та завдання / В. Л. Семко // Просторовий розвиток. - 2022. - Вип. 1. - С. 254-267;

2. Що таке просторове планування та сталий розвиток території? – [Електронний ресурс]. URL: <https://proectgenplan.com/shcho-take-prostorove-planuvannya-ta-stalyy-rozvytok-terytoriyi/>
3. Просторове планування // Вікіпедія – [Електронний ресурс] –URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Просторове_планування
4. Сталий розвиток // Вікіпедія –[Електронний ресурс]– URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сталий_розвиток
5. Цілі сталого розвитку в Україні // Програма розвитку ООН в Україні – [Електронний ресурс] - URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>

ЗГОДА **на обробку персональних даних**

Я, Губарева Анна Павлівна народилася 20 червня 2004 року, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Економіка міста та урбаністика» кафедри регіоналістики і туризму денної форми навчання ННІ/факультету маркетингу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року № 2297-УІ, шляхом підписання цього тексту, даю згоду Київському національному економічному університету імені Вадима Гетьмана та Міністерству освіти і науки України на:

- обробку моїх персональних даних: прізвище, ім'я, по-батькові, дату народження, місце та форму навчання, з метою забезпечення реалізації адміністративно-правових відносин, відносин у сфері бухгалтерського і податкового обліку, пов'язаних зі здійсненням заходів щодо виявлення та запобігання академічному плагіату;
- зберігання кваліфікаційної роботи в електронному архіві Університету (iRKNEU), розміщення її в бібліотечних репозитаріях та в інформаційних базах даних, що використовуються для перевірки робіт на наявність академічного плагіату.

Мої персональні дані, на обробку яких я даю цю згоду, можуть бути передані третім особам тільки у випадках, передбачених законодавством України.

«24» лютого 2025 року

Губарева А.П.
(підпис)

Супровідна інформація **
до кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти
для її передачі до Наукової бібліотеки імені М. В. Довнар-Запольського

Автор (прізвище ім'я, по батькові (повністю), (мовою оригіналу та англ. мовою)	Губарева Анна Павлівна Hubarieva Anna Pavlivna
Назва кваліфікаційної роботи (мовою оригіналу та англ. мовою)	Реалізація засад сталого розвитку при плануванні міського простору Implementation of sustainable development principles in urban space planning
Ключові слова (5-7) (мовою оригіналу та англ. мовою)	Сталий розвиток, просторове планування, економічна стабільність, інклюзивність, екологічна стійкість. Sustainable development, spatial planning, economic stability, inclusiveness, environmental sustainability.
Науковий керівник (прізвище, ім'я, по батькові (повністю) (мовою оригіналу та англ. мовою)	Шевчук Олег Анатолійович Shevchuk Oleh Anatoliiovych
Факультет, випускова кафедра (мовою оригіналу та англ. мовою)	Факультет маркетингу, кафедра регіоналістики і туризму Faculty of Marketing, Department of Regional Studies and Tourism
Освітня програма (мовою оригіналу та англ. мовою)	Економіка міста та урбаністика The Economy of the City and Urban Studies
Мова (основна мова матеріалу)	Українська
Рівень вищої освіти (перший (бакалаврський), другий (магістерський))	Перший (бакалаврський)
Дата захисту	10-11 травня